

RAPORT DE TOTALIZARE
A ACTIVITĂȚII
CONSILIULUI NAȚIONAL
PENTRU DETERMINAREA
DIZABILITĂȚII ȘI
CAPACITĂȚII DE MUNCĂ

Anul 2022

Situația persoanelor cu dizabilități în Republica Moldova

Potrivit datelor statistice cu privire la numărul total al persoanelor cu dizabilități, beneficiari de pensii pe dizabilitate și alocații sociale de stat, aflați la evidența CNAS (situația la 01.01.2022), constituie 162295 persoane, dintre care adulți – 156596 și copii – 10936. La 10 mii locuitori în mediu revin 623 persoane cu dizabilități.

Tabelul nr.1 Numărul persoanelor cu dizabilități, situația din 01.01.2023 (aa.2018-2022)

Sursa CNAS

Total persoane cu dizabilități, (inclusiv):	Anul 2018		Anul 2019		Anul 2020		Anul 2021		Anul 2022	
	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
	175131	100	176056	100	173568	100	167163	100	162295	100
Adulți	164496	93,9	165372	93,9	163139	94,0	156596	93,7	151359	93,3
Copii	10635	6,1	10684	6,1	10429	6,0	10567	6,3	10936	6,7

Conform datelor BNS, numărul populației cu reședință obișnuită la 01.01.2022 constituie 2603800 persoane, inclusiv 2 044 400 persoane adulte și 559400 copii de vârstă 0-17 ani. Pentru anul 2022 ponderea persoanelor cu dizabilități din numărul total al populației constituie 6,23%, pentru populația adultă fiind - 7,4% și copii – 1,9%.

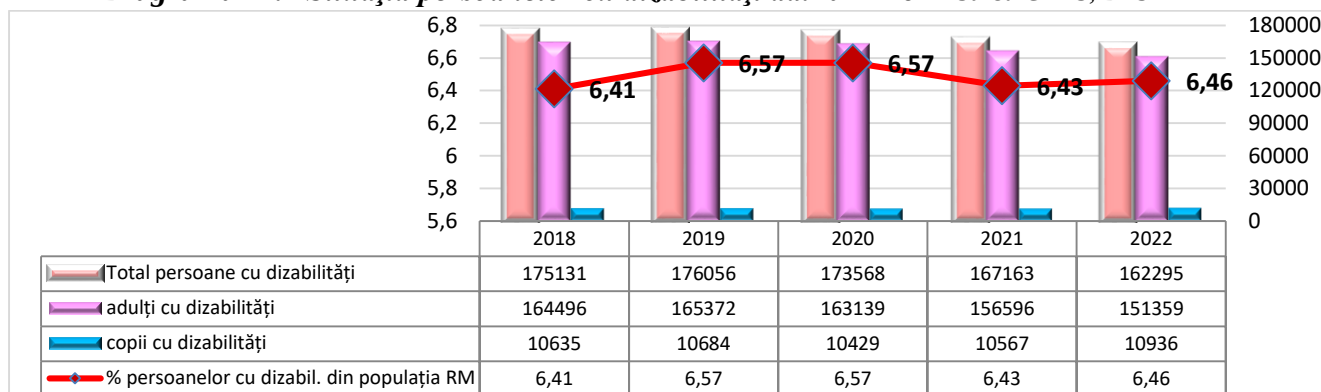
În anul 2022, comparativ cu anul 2021, numărul persoanelor cu dizabilități s-a micșorat cu 4868 (cu 2,9%), inclusiv în rândul persoanelor adulte – cu 5237 (3,4%), iar numărul copiilor cu dizabilități în vârstă de până la 18 ani s-a majorat cu 369 (3,4%).

Tabelul nr.2. Categoriile de persoane cu dizabilități, beneficiari de pensii/alocații sociale de stat, (aa.2018-2022) Sursa CNAS

	a. 2018	a. 2019	a.2020	a.2021	a.2022
Beneficiari pensii de dizabilitate, mii (inclusiv):	127,53	125,23	121,28	113,03	105,2
În urma unei afecțiuni generale	122,9	120,8	117,01	109,01	100,6
În urma unui accident de muncă	2,1	2,0	1,9	1,8	1,5
În urma unei boli profesionale	0,08	0,08	0,08	0,07	0,07
Participanți la lichidarea avariei de la Cernobîl	1,6	1,6	1,6	1,5	1,4
Din rândul militarilor	0,7	0,7	0,7	0,7	1,5
Beneficiari alocații sociale, mii (inclusiv):	47,6	50,8	52,2	54,1	57,1
Persoane cu dizabilități	10,0	12,7	14,1	14,6	17,9
Dizabilități din copilărie	27,0	27,5	27,7	27,9	28,2
Dizabilitate până la vârsta de 18 ani	10,6	10,7	10,4	10,6	10,9

Analiza datelor statistice (Sursa CNAS) referitor la categoriile de persoane cu dizabilități, scoate în evidență următoarele: În perioada anului 2022 circa 105,2 mii de persoane au beneficiat de pensii de dizabilitate (61,9%) și 57,1 mii persoane (35,2%) au beneficiat de alocații sociale de stat. În cazul persoanelor cu dizabilități care beneficiază de pensii, numărul acestora s-a micșorat cu 5,6% comparativ cu anul 2021. În dependență de cauza care a determinat stabilirea dizabilității, se constată, că în proporție de 95,6% dizabilitatea a survenit în urma unei afecțiuni generale.

Diagrama nr.1 Situația persoanelor cu dizabilități aa.2017-2022 Sursa CNAS, BNS

Notă: În anii 2019 și 2020 Indicatorul „ponderea persoanelor cu dizabilități” este calculată din populația medie pe țară recalculată, conform datelor BNS, iar în anii 2021 și 2022 – din numărul populației cu reședință obișnuită la 01.01.2021 și, respectiv la 01.01.2022.

Managementul serviciului Tehnologii Informaționale și Monitorizare

Începând cu 17 ianuarie 2022 a fost lansat procesul de pilotare a noului sistem informațional – Sistemul Informațional Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă, elaborat în temeiul Acordului de colaborare privind modernizarea serviciilor guvernamentale între CNDDCM și Agenția de Guvernare Electronică în cadrul Proiectului „Modernizarea Serviciilor Guvernamentale 2018-2022”, cu suportul financiar al Băncii Mondiale.

La 01.04.2022, după finalizarea perioadei de pilotare, prin Ordinul nr. 22 din 07.03.2022 a fost lansat Sistemul Informațional Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă.

Începând cu luna august 2022 a fost implementată transmiterea on-line prin platforma guveramentală de interconectare MConnect a rezultatelor examinării dosarelor de dizabilitate către Casa Națională de Asistență Socială, Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă, Sistemul Informațional Asistență Medicală Primară, precum și Sistemul Informațional Automatizat Asistență Socială.

A fost întocmit Formularul nr. 5 „Propuneri de cheltuieli pentru tehnologii informaționale și comunicații (TIC) pentru anul 2023-2025”.

În anul de raportare au fost procurate 10 imprimante.

Managementul resurselor umane

Efectivul-limită al Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă pe parcursul anului 2022, este de 168 unități (aprobate conform schemei de încadrare), din care au fost ocupate – 138 unități, vacante – 30 unități, total personal angajat – 138 salariați (de bază – 113 persoane, cumul extern – 12 persoane, cumul intern – 13 persoane), de vârstă pensionară – 26 persoane, cu dizabilități – 8 persoane.

Administrația – 60 de unități (aprobate conform schemei de încadrare), din care sunt ocupate – 51 funcții, (de vârstă pensionară – 11 persoane), vacante – 9 funcții.

Expert în determinarea gradului de dizabilitate – 51 de unități (aprobate conform schemei de încadrare), din care sunt ocupate – medici experți – 33 funcții, (de vârstă

pensionară – 5 persoane), vacante – 9 funcții, asistenți sociali – 7 funcții, vacante – 3 funcții, psihopedagogi – 3 funcții.

Structurile teritoriale (Specialist relații sociale) – 57 de unități (aprobate conform schemei de încadrare), din care sunt ocupate – 49 funcții, (de vârstă pensionară - 6 persoane), vacante – 8 funcții.

În structura CNDDCM sunt următoarele subdiviziuni: Conducerea Consiliului, Serviciul de control al determinării gradului de dizabilitate, Serviciul pentru determinarea gradului de dizabilitate, Structurile teritoriale în mun. Chișinău, mun. Bălți, r. Cahul, r. Ungheni, r. Soroca, r. Orhei, r. Strășeni, r. Edineț, r. Hîncești, unitățile administrativ-teritoriale Comrat și Ceadăr-Lunga r. Briceni, r. Ocnița, r. Dondușeni, r. Rîșcani, r. Drochia, r. Glodeni, r. Fălești, r. Sîngerei, r. Florești, r. Șoldănești, r. Rezina, r. Călărași, r. Telenești, r. Nisporeni, r. Criuleni, r. Dubăsari, r. Anenii Noi, r. Ialoveni, r. Cimișlia, r. Căușeni, r. Ștefan Vodă, r. Leova, r. Basarabeasca, r. Taraclia, r. Cantemir.

Managementul juridic

Pe parcursul anului 2022 au parvenit în total 2067 petiții, cu 65% mai multe comparativ cu anul 2021 -1252 petiții. Din numărul total de petiții, un număr mare - 237 au fost cu solicitări de eliberarea Concluziei pentru compensarea cheltuielilor de transport pentru persoanele cu dizabilități ale aparatului locomotor, precum și explicații a metodologiei de determinare a dizabilității, a programului de reabilitare și incluziune socială, inclusiv a recomandărilor de muncă, eliberare a copiilor de acte, eliberare de duplicate - 352, rectificări ale actelor emise – 244, confirmarea certificatelor de dizabilitate - 29 ș.a.

Toate petițiile au fost examinate în conformitate cu prevederile actelor normative și legislative în vigoare, cu respectarea termenelor de examinare.

Au fost primite în audiență 569 persoane (inclusiv prin intermediul liniei fierbinte) cu diverse subiecte invocate, care au fost soluționate conform normelor juridice.

Reprezentanții desemnați de CNDDCM au participat la 42 procese judecătorești în instanțe de toate nivelele, unde au fost examinate 26 acțiuni înaintate de către reclamânți, dintre care 5 dosare civile finisate cu câștig de cauză pentru CNDDCM (Curtea de apel – 7 dosare, 2 respinse, Curtea supremă de justiție – 1 dosar), 1 - remis spre reexaminare la Curtea de Apel Chișinău.

Secția elaborări științifico-metodice, analiză a elaborat și transmis Ministerului Muncii și Protecției Sociale pentru aprobare:

- Ghidul metodologic privind stabilirea termenului de dizabilitate pentru 6 luni/ 2 ani/ fără indicarea termenului/ până la 18 ani în cazul copiilor;
- Ghidul privind completarea Programului Individual de Reabilitare și Incluziune Socială.

Indicatorii de bază privind activitatea Serviciului pentru determinarea gradului de dizabilitate, a Serviciilor de control al determinării gradului de dizabilitate, Structurilor teritoriale și Biroului de înregistrare și arhivare în perioada anului 2022

**Date statistice cu privire la determinarea dizabilității
(primar și repetat), anii 2020-2022**

Pe parcursul anului 2022 în cadrul Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă au fost expertizate primar și repetat 54771 persoane (adulți și copii), dintre care au fost încadrate în grad de dizabilitate 49816 persoane – 91,0% din numărul de persoane expertizate, inclusiv 46526 adulți și 8245 copii. Persoanele adulte cu dizabilități (primari și repetați) constituie 87,0%, copiii până la vârsta de 17 ani, 11 luni și 29 zile – 13%.

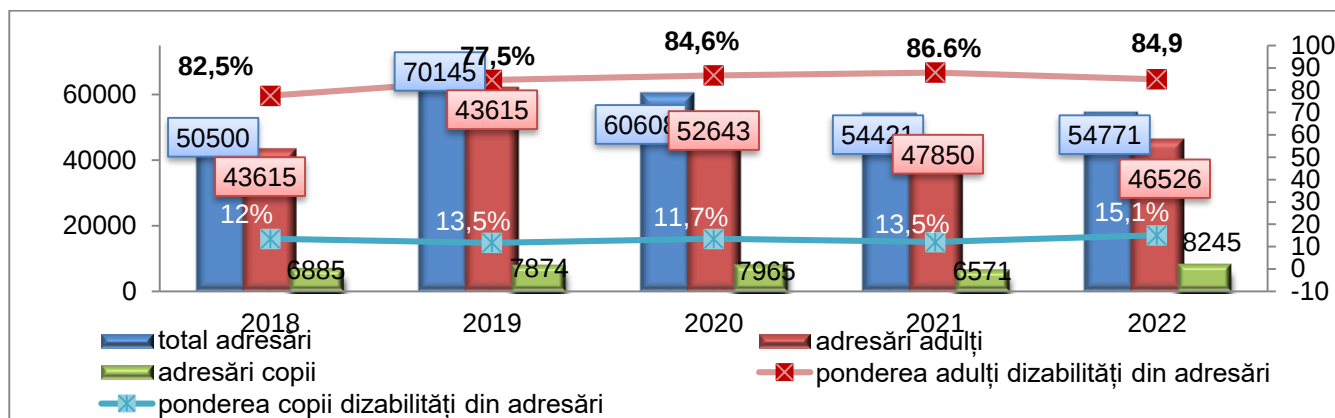
Tabelul nr.3 Dizabilitatea primară și repetată, adulți și copii, anii 2020-2022

	2020		2021		2022	
	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
Total adresări la CNDDCM	60608	100	54421	100	54771	100
Inclusiv <u>adulți</u>	52643	86.9	47850	87.9	46526	84.9
Inclusiv <u>copii</u>	7965	13.1	6571	12.1	8245	15.1
TOTAL persoane cu dizabilități (primari și repetați)	57839	95.4	52017	95.6	49816	91.0
inclusiv cu: - grad sever	7660	13.2	6850	13.2	6636	13.3
- grad accentuat	25009	43.2	21428	41.2	19552	39.2
- grad mediu	25170	43.3	23739	45.6	23628	47.4
Inclusiv <u>adulți</u> cu dizabilități (primari și repetați)	50037	86.5	45620	87.7	43343	87.0
inclusiv cu: - grad sever	5660	11.3	5333	11.7	4994	11.5
- grad accentuat	21664	43.3	18670	40.9	16893	39.0
- grad mediu	22713	45.4	21617	47.4	21456	49.5
Inclusiv <u>copii</u> cu dizabilități (primari și repetați)	7802	13.5	6397	12.3	6473	13.0
inclusiv cu: - grad sever	2000	25.6	1517	23.7	1642	25.4
- grad accentuat	3345	42.9	2758	43.1	2659	41.1
- grad mediu	2457	31.5	2122	33.2	2172	33.5
Neîncadrați Total	2769	4.6	2407	4.4	3619	6.6
Inclusiv adulți (primari și repetați)	2606	5.2	2230	4.7	3183	7,7
Inclusiv copii (primari și repetați)	163	2.1	174	2.6	436	5,2

Analiza comparativă a datelor statistice privind structura dizabilității persoanelor aduse și copiilor, încadrați primar și repetat în grad de dizabilitate în anii 2021 și 2022, stabilește micșorarea cu 4,3% a numărului total de persoane recunoscute cu dizabilități, precum și micșorarea ponderii acestora din numărul total de adresări cu 4,6%. În anul 2022, comparativ cu anul 2021, s-a micșorat cu 5% numărul persoanelor adulte încadrate în grad de dizabilitate, iar numărul copiilor recunoscuți cu dizabilități s-a majorat cu 2%.

În anul 2022, comparativ cu anul 2021, numărul persoanelor adulte, expertizate primar și repetat, încadrate în grad mediu de dizabilitate s-a majorat cu 2,1%, în grad accentuat - s-a micșorat cu 1,9%, în grad sever - cu 0,2%.

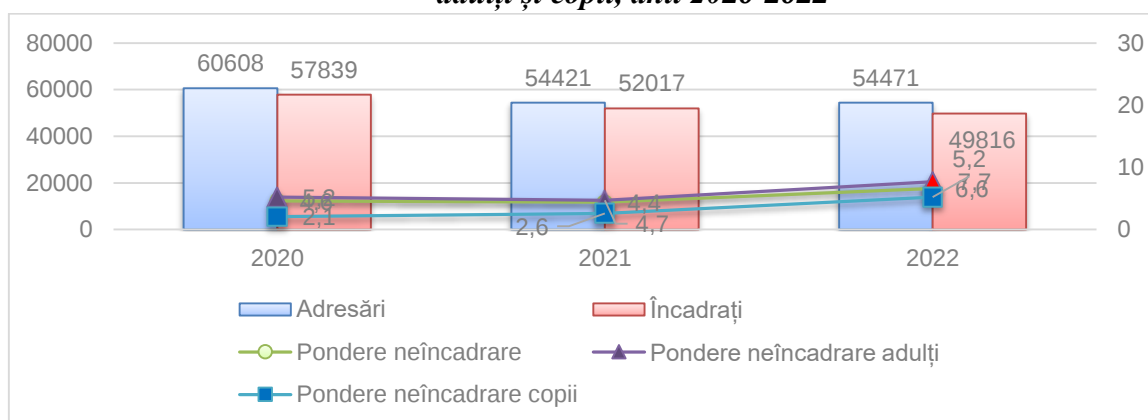
Diagrama nr.2 Dizabilitatea primară si repetată, adulți și copii, anii 2018-2022

Numărul total al copiilor, recunoscuți cu dizabilități, expertizați primar și repetat, încadrați în anul 2022 în grad de dizabilitate s-a majorat, comparativ cu anul 2021. Ponderea copiilor încadrați în grad accentuat în anul 2022 s-a micșorat comparativ cu anul 2021 cu 2%, iar în gradul sever și gradul mediu – a crescut cu 1,7% și, respective, cu 0,3%.

În anul de referință, comparativ cu anul precedent, numărul total al persoanelor adulte și copii (primari și repetați), neîncadrați în grad de dizabilitate s-a majorat de la 4,4% la 9%.

Diagrama nr.3 Neîncadrarea în grad de dizabilitate, dizabilitatea primară si repetată, adulți și copii, anii 2020-2022

De menționat, că ponderea adulților neîncadrați în grad de dizabilitate în anul 2022, comparativ cu anul precedent, s-a majorat cu 2,1%, iar ponderea copiilor neîncadrați în grad de dizabilitate a suportat o creștere spectaculoasă: de la 2,6% în anul 2021 până la 21% în anul de raportare.

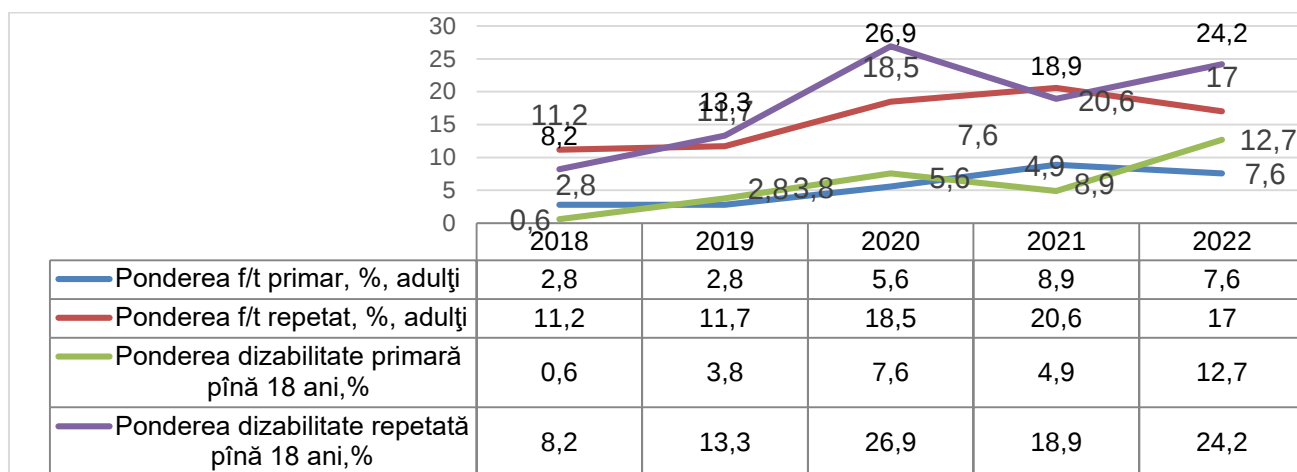
Dinamica acestui indicator poate fi explicată prin respectarea mai riguroasă a actelor normative în domeniu, precum și prin modificarea procesului de control intern – transmiterea aleatorie a dosarelor prin sistemul informational și excluderea din acest proces a factorului uman.

Dizabilitatea fără termen

În anul 2022 în grade de dizabilitate fără indicarea termenului de reexpertizare au fost încadrate 798 (7,6%) persoane (a.2021 – 901) din total 10476 persoane cu

dizabilitate primară –(a.2021 – 11543 persoane) și 5582 persoane (a.2021 – 7331) cu dizabilitate repetată, ce constituie 17% din 32867 persoane reexpertizate (a.2021 – 40474).

Diagrama nr.4. Dizabilitatea stabilită fără termen, adulți și copii, a.2018-2022, %

În anul 2022, comparativ cu anul 2021, în rîndul persoanelor adulte cu dizabilități se constată o micșorare a ponderii dizabilității primare și repetate fără termen de reexaminare cu 0,2% și, respectiv, cu 4,3%.

Totodată, dizabilitatea pentru un termen de pînă la 18 ani în rîndul copiilor a fost stabilită pentru 201 copii (a.2021-73), ce constituie 12,7% din 1583 persoane cu dizabilitate primară (a.2021- 1243) și pentru 1184 copii cu dizabilitate repetată (a.2021 –929) ce constituie 24,2% din 4890 persoane (a.2021 – 6559) încadrate repetat în grad de dizabilitate.

Comparativ cu anul 2021, în anul 2022 a fost stabilită o creștere a ponderii dizabilității primare pentru un termen de pînă la 17 ani 11 luni și 29 de zile și repetate - cu 10%.

Rezultatele expertizării primare a persoanelor adulte în vîrstă de 18 ani și peste

Pe parcursul anului 2022 au fost expertizate primar 12168 persoane adulte (a.2021 – 11362), dintre care 86,1%, sau 10476 persoane au fost recunoscute persoane cu dizabilități (în anul 2021– 10065/88,6%).

Din numărul persoanelor cu dizabilități:

- 3812 (36,4%) – locuitori urbani (a.2021- 36,0%), inclusiv 3394 în vîrstă aptă de muncă și 418 – de vîrstă pensionară;
- 6664 (63,6%) – locuitori rurali, (a.2021-63,9%), respectiv: 6200– de vîrstă aptă de muncă și 464 – de vîrstă pensionară.

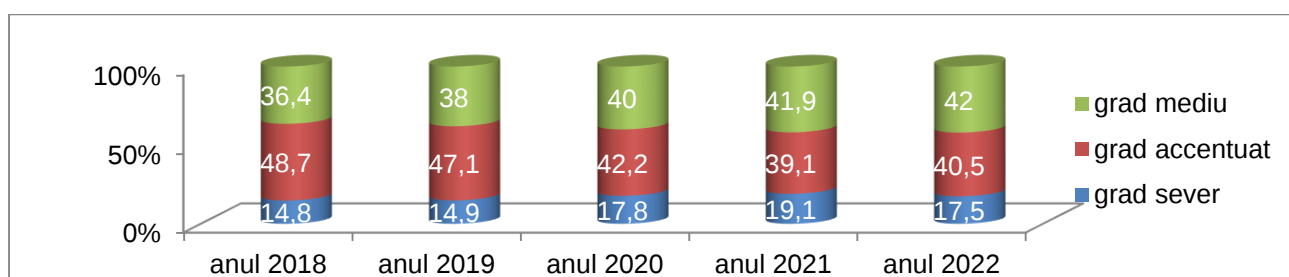
Totodată, în anul de referință nu s-au încadrat în grad de dizabilitate 1692 persoane (13,9%), comparativ cu anul 2021 – 1297 persoane (11,4%).

În urma accidentelor de muncă au fost recunoscute primar persoane cu dizabilități 10 persoane (a.2021- 22), în urma bolilor profesionale - 0 (a. 2021- 0), în urma avariei de la Cernobîl – 10 persoane (a. 2021 -12), din numărul militarilor – 54 (a.2021 - 21), persoane cu dizabilități din copilărie – 103 (a. 2021 - 234).

Tabelul nr.4 Structura dizabilității primare, persoane de 18 ani și peste, anii 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Total adresări la CNDDCM	10376	15665	10142	11362	12168
din ei: recunoscute persoane cu dizabilități	8350	13713	9174	10065	10476
nu s-au încadrat în grad de dizabilitate	710	922	968	1297	1692
persoane cu dizabilități în urma accidentelor de muncă	8	16	8	22	10
persoane cu dizabilități în urma bolilor profesionale	0	1	1	0	0
persoane cu dizabilități în urma avariei CA Cernobîl	2	5	8	12	10
persoane cu dizabilități din numărul militarilor	17	25	14	21	54
persoane cu dizabilități din copilărie	333	149	166	234	101

Diagr. nr.5 Structura dizabilității primare conf. gradelor de dizabilitate, adulți, aa. 2018-2022, %

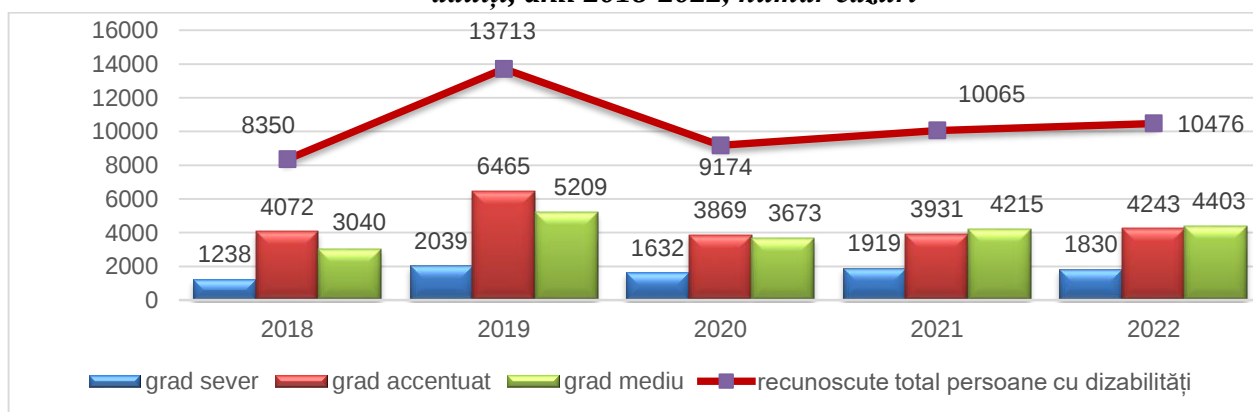

Dizabilitatea primară în rândul persoanelor adulte în anul de referință are aproximativ aceeași structură ca în anul 2021: predomină gradul mediu, fiind urmat de gradul accentuat și gradul sever.

Conform structurii, ponderea gradului sever este de 17,5%, în descreștere comparativ cu anul precedent (a.2021-19,1%), ponderea gradului accentuat a crescut în anul 2022 până la 40,5%, cu 1,4% comparativ cu a.2021– 39,1%, ponderea gradului mediu a crescut neînsemnat (cu 0,1%).

Totodată, pe parcursul anilor 2019 – 2022 se evidențiază o tendință de creștere stabilă a ponderii gradului mediu de la 38,0% la 42,0% și a gradului sever de la 14,9% - la 19,1%, cu descreștere ușoară – cu 1,4% în 2022.

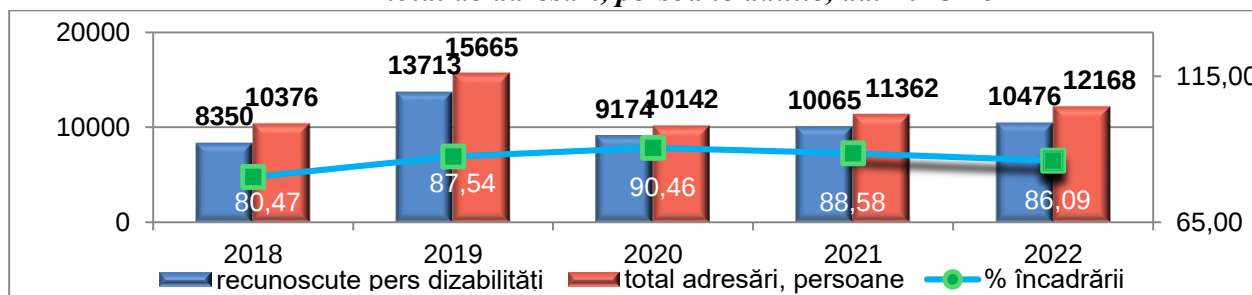
Diagrama nr.6 Structura dizabilității primare conform gradelor de dizabilitate, adulți, anii 2018-2022, număr cazuri

În structura dizabilității primare predomină reprezentanții genului masculin - 57,8%/6059 persoane, numărul de femei fiind 4417. Analiza dizabilității pe grupe de vârstă denotă un număr mai mare al persoanelor cu dizabilități după vârsta de 50 de ani – 6383 persoane/60,9%. Totodată, numărul persoanelor cu dizabilități rămâne înalt și pentru segmentul de vârstă 40-49 de ani – 2342 persoane (22,3%).

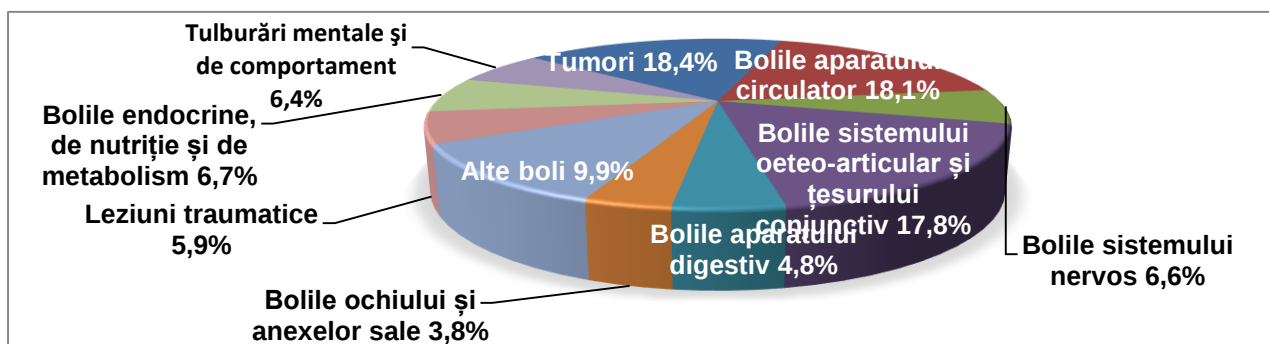
Incidența dizabilității primare în anul 2022 este de 365 la 100 000 locuitori, comparativ cu anul 2021 (490), fiind în descreștere cu 125 la 100 mii locuitori.

Diagrama nr. 7 Ponderea persoanelor recunoscute primar cu dizabilități din numărul total de adresări, persoane adulte, aa. 2018-2022

În anul de raportare, comparativ cu anul 2021, a crescut cu 6,6% numărul de persoane care primar au solicitat determinarea gradului de dizabilitate, cu 3,9% fiind în creștere și numărul de persoane, care au fost primar recunoscute cu dizabilități, însă procentul încadrării în grad de dizabilitate s-a diminuat ușor - cu 2,5%.

Diagr. nr. 8 Structura dizabilității primare conform grupelor de nozologii, adulți, a.2022, %

Analiza structurii dizabilității primare conform nozologiilor la persoanele de peste 18 ani în anul de referință denotă prevalența tumorilor – 18,4% (a.2021 -19,6%), inclusiv tumorilor maligne (98,7%), care în 51,7% cazuri au dus la dizabilitate accentuată și în 33,7% – la dizabilitate severă.

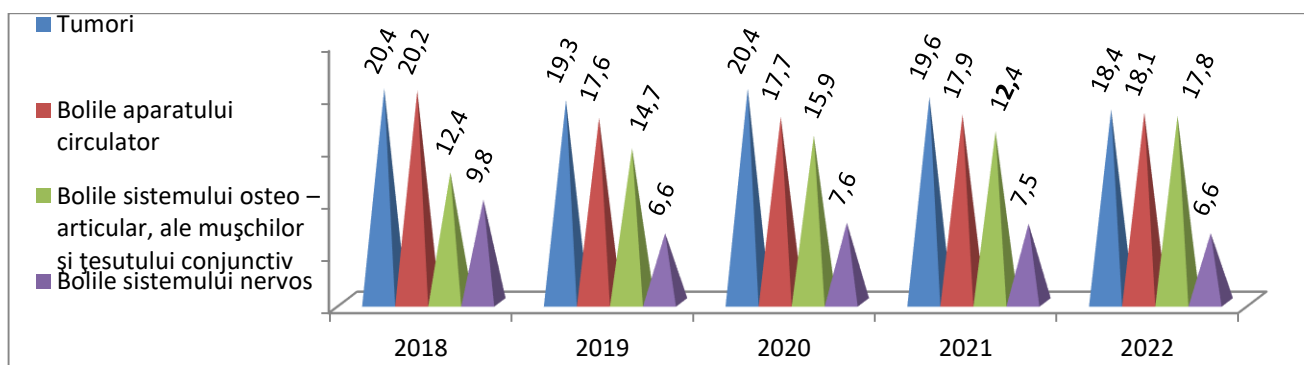
Pe locul II sunt bolile aparatului circulator – 18,1% (anul 2021 -17,9%), dintre care 40,9% constituie bolile cerebro-vasculare și 30,6% - boala ischemică a inimii, urmare cărora au fost recunoscute persoane cu dizabilitate accentuată în 42,6% cazuri și în 32,9% - la recunoașterea gradului mediu de dizabilitate la persoanele în vîrstă aptă de muncă.

Pe locul III – se plasează bolile sistemului osteoarticular și țesutului conjunctiv - 17,8% (a.2021-16,3%), 48,4% dintre care constituie artrozele și 28,1% - bolile degenerative ale coloanei vertebrale.

Pe locul IV se plasează Bolile endocrine, de nutriție și de metabolism – 6,7% (a.2021 – 6,8%), inclusiv diabetul zaharat – 84,5% și afecțiunile glandei tiroide -6,6%,

Locul V este ocupat de Bolile sistemului nervos – au determinat o pondere de 6,6% din dizabilitatea primară la adulți (a.2021- 7,5%), inclusiv epilepsia și sindroamele epileptice, respectiv – 11,2%, urmate de Tulburările mintale – 6,4%, (a.2021– 6,4%); leziunile traumatice – 5,9% (a.2021 – 6,5%), bolile aparatului digestiv – 4,8% (a.2021 – 4,6%), inclusiv ciroza hepatică – 71,2%, bolile ochiului și anexelor sale – 3,8% (a.2021 – 4,4%), urmare cărora în vîrsta aptă de muncă predomină gradul mediu – 34,4%, în vîrsta pensionară – gradul sever – 27,0%.

Diagrama nr.9 Structura dizabilității primare, nozologiile predominante, adulți, aa.2018-2022, %

Structura dizabilității primare în funcție de nozologiile predominante la persoanele de vîrsta de 18 ani și peste în perioada anilor 2018-2022 are următoarele tendințe:

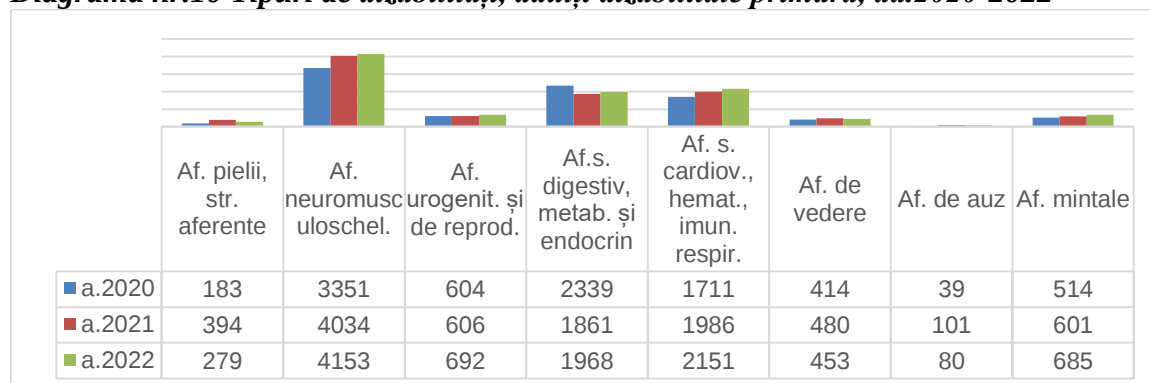
Ponderea tumorilor după majorare cu 1,1% în anul 2020, în anul 2021 a revenit la nivelul de 19,6%, cu micșorare și în 2022 pîna la 18,4%;

Ponderea bolilor aparatului circulator în anul de raportare este de 18,1% la nivelul anilor 2019-2021, când a atins valorile de 17,6-17,9%;

Totodată, se atestă creșterea continua a ponderii bolilor sistemului osteo-articular, ale mușchilor și țesutului conjunctiv de la 12,4% în anul 2018 pînă la 17,8% în anul 2022.

În anul 2018 ponderea bolilor sistemului nervos a fost - 9,8%, cu micșorare în următorii ani pîna la 6,6% în anul 2022.

Diagrama nr.10 Tipuri de dizabilități, adulți dizabilitate primară, aa.2020-2022

Analiza dizabilității primare ale persoanelor de 18 ani și peste (locuitori urbani și rurali) după tipurile de afectări în anii 2020-2022 denotă următoarele:

-pe I loc se plasează Afectările neuromusculoscheletice și ale mișcărilor aferente, fiind în creștere de la 3351 în a.2020 pînă la 4153 persoane în a.2022.

-pe locul II se află Afectările sistemelor cardiovascular, hematologic, imunitar și respirator, în creștere de la 1711 persoane în a.2020, ajungînd la cifra 2151 persoane în a.2022.

-pe locul III se regăsesc Afectările sistemelor digestiv, metabolic și endocrin, nivelul cărora este cu creștere usoară în a.2022 - pîna la 1968 persoane, după descreșterea din a.2021 cu 478 persoane, comparativ cu a.2020, în care s-au înregistrat 2339 cazuri.

Expertizarea repetată a persoanelor cu dizabilități de vîrstă 18 ani și peste

În anul 2022 au solicitat determinarea repetată a gradului de dizabilitate 34358 persoane, dintre care din nou au fost încadrate în grad de dizabilitate 32867 persoane, inclusiv în grad sever 3164 persoane, ce constituie 9,6%, 12650 – în grad accentuat (38,5%) și în grad mediu 17053 persoane (51,9%), totodată 1491 persoane, sau 4,3% - nu au fost încadrați în grad de dizabilitate.

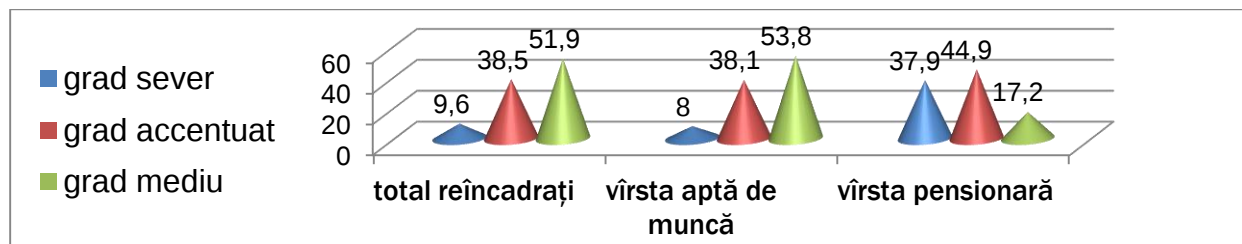
Tabelul nr.5 Rezultatele reexpertizării persoanelor adulte cu dizabilități în anul 2022

	Număr persoane reexpertizate		Reîncadrați în grad de dizabilitate		din ei:					
					Grad sever		Grad accentuat		Grad mediu	
	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
Total: inclusiv:	34358	100	32867	95.7	3164	9.6	12650	38.5	17053	51.9
În vîrstă aptă de muncă	32568	94.8	31096	95.5	2492	8.0	11855	38.1	16749	53.8
Vîrstă pensionară	1790	5.2	1771	98.9	672	37.9	795	44.9	304	17.2

Analiza acestor indicatori dezagregați după categoriile de vîrstă scoate în evidență următoarele: în categoria persoanelor de vîrstă aptă de muncă din 31096 persoane reexpertizate la 2492 persoane (8,0%) a fost stabilit gradul sever de dizabilitate, la 11855 persoane (38,1%) – gradul accentuat și gradul mediu – la 16749 persoane (53,8%).

În rândul persoanelor de vîrstă pensionară: din 1771 persoane reexpertizate la 672 (37,9%) persoane a fost determinat gradul sever, la 795 persoane (44,9%) – gradul accentuat și la 304 (17,2%) – gradul mediu. Astfel, în categoria de vîrstă pensionară ponderea gradului sever este mai mare cu 29,9% decât în vîrsta aptă de muncă, ponderea gradului accentuat – respectiv cu 6,8%, ponderea gradului mediu în vîrsta aptă de muncă fiind semnificativ mai mare decît în vîrsta pensionară – cu 36,6%.

Diagrama nr.11 Structura dizabilității repetate la persoanele de 18 ani și peste, anul 2022, %

Tabelul nr.6 Rezultatele reexpertizării persoanelor adulte cu dizabilități, anii 2018-2022

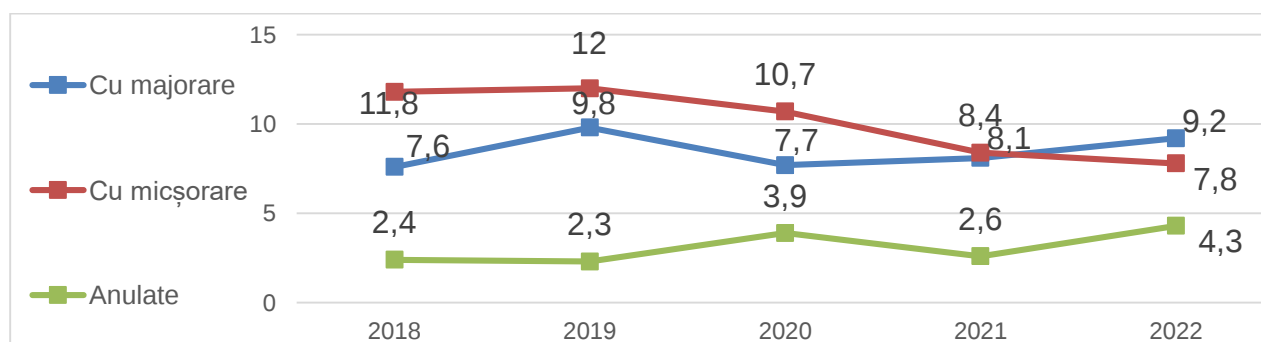
	2018		2019		2020		2021		2022	
	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
Număr reexpertizați total	33239	100	46606	100	42501	100	36488	100	34358	100
Din nou încadrați în grad de dizabilitate	32437	97,6	45519	97,7	40863	96,1	35555	97,4	32867	95,7
Dizabilitatea a fost stabilită fără termen	3591	11,7	5342	11,5	7351	17,9	7331	20,6	5582	17,0
Persoane neîncadrate în grad de dizabilitate	802	2,4	1087	2,3	1638	3,8	933	2,6	1491	4,3
Persoane cu dizabilități din copilărie	2687	8,1	3703	7,9	3198	7,5	2581	7,3	1245	3,8

În anul 2022 ponderea persoanelor din nou încadrate în grad de dizabilitate s-a micșorat – cu 1,7% comparativ cu anul 2021 (de la 97,4% până la 95,7%). De menționat, că în perioada anilor 2018-2022 a existat tendința de descreștere a ponderii persoanelor din nou încadrate în grad de dizabilitate de la 97,6% (a.2018) – la 95,7% în anul 2022, cu excepția anului 2019, când s-a înregistrat o creștere ușoară a acestui indicator până la 97,7%.

Tabelul nr.7 Modificarea gradelor de dizabilitate, adulți expertizați repetat, anii 2018-2022

Perioada	Număr reexpertizați total	Cu majorare		Cu micșorare		Anulate	
		c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
2018	33239	2515	7,6	3922	11,8	802	2,4
2019	46606	4561	9,8	5611	12,0	1087	2,3
2020	42501	3278	7,7	4568	10,7	1638	3,9
2021	36488	2951	8,1	3066	8,4	933	2,6
2022	34358	3159	9,2	2690	7,8	1491	4,3

Diagrama nr.12 Modificarea gradelor de dizabilitate adulți reexpertizați, anii 2018-2022, %

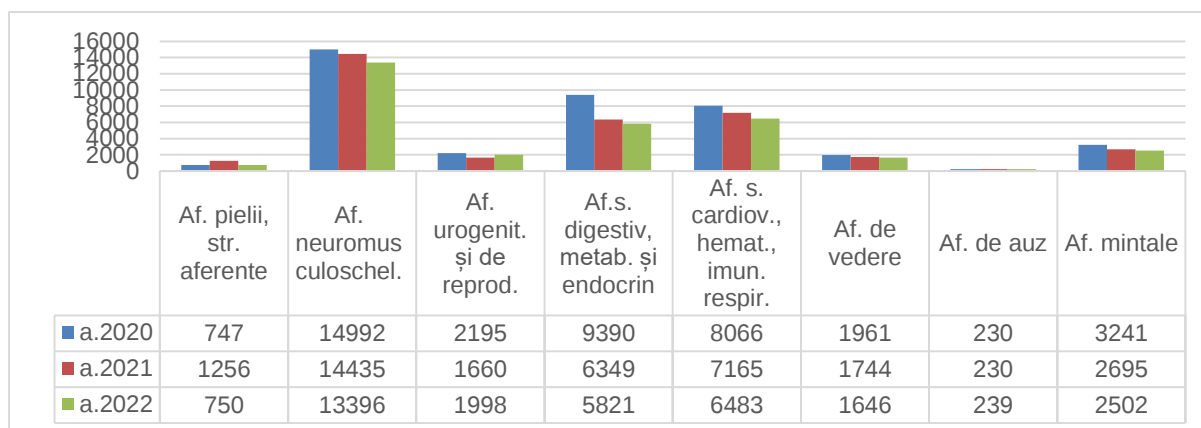

Ponderea modificării cu majorare a gradelor de dizabilitate la persoanele adulte, expertizate repetat, după creșterea din anul 2019 cu 2,2% comparativ cu a. 2018, în perioada anilor 2020 - 2022 se află în creștere ușoară de la 7,7% în a.2020, ajungând la 9,2% în anul 2022.

Modificarea gradelor de dizabilitate cu micșorare în perioada de referință demonstrează o tendință stabilă de micșorare de la 11,8 (a.2018) și 12,0% (a.2019) - până la 7,8% în a.2022.

În procesul de modificare a gradelor de dizabilitate cu anularea acestora în perioada anilor 2018-2020 s-a determinat o creștere, atingând valorile de la 2,4% (a.2018) până la 3,9% în anul 2020, urmată de o diminuare cu 1,3% în a.2021, iar în a.2022 s-a înregistrat o creștere cu 1,7% atingând valoarea de 4,3%.

Diagrama nr.13 Tipuri de dizabilități, adulți dizabilitate repetată, aa.2020-2022

Analiza dizabilității persoanelor de 18 ani și peste (locuitori urbani și rurali) încadrate repetat în grade de dizabilitate după tipurile de afectări în anii 2020-2022 denotă următoarele:

- pe I loc se plasează Afectările neuromusculoscheletice și ale mișcărilor aferente care sunt în descreștere de la 14992 în a.2020 la 13396 în a.2022.

- pe locul II se află Afectările sistemelor cardiovascular, hematologic, imunitar și respirator cu 6483 persoane, în descreștere de la numărul de 8066 persoane în 2020.

- pe locul III se află Afectările sistemelor digestiv, metabolic și endocrin – 5821 persoane, în descreștere cu 528 persoane comparativ cu a.2021, după o descreștere cu 3568 persoane comparativ cu a. 2020.

Tabelul nr.11 Recomandările din Programele individuale de reabilitare și incluziune socială, oferite persoanelor adulte în perioada anului 2022

	Recomandări	Total recomandat	Caz primar			Caz repetat		
			Total	recomandat		Total	recomandat	
				urban	rural		urban	rural
1	Tratament și supraveghere la medicul de familie	41526	10063	3689	6374	31463	11011	20452
2	Kinetoterapie	16632	3839	1368	2471	12793	4428	8365
3	Reabilitare medicală	28709	7136	2634	4502	21573	7461	14112
4	Îngrijiri paliative	786	299	110	189	487	177	310
5	Mijloace asistive	2303	591	224	367	1712	575	1137
6	Protezare auditivă	169	57	15	42	112	9	103
7	Protezare a membrilor superioare	87	12	3	9	75	58	17
8	Endoprotezare	2437	568	176	392	1869	514	1355
9	Tratament și supraveghere la specialist de profil	41552	10065	3702	6363	31487	10980	20507
10	Psihoterapie	12096	3191	1242	1949	8905	3215	5690
11	Ingrijiri medicale la domiciliu medicală	794	327	131	196	467	179	288

12	Consumabile medicale	14763	3666	1378	2288	11097	3928	7169
13	Interventie timpurie	0	0	0	0	0	0	0
14	Protezare oculară	62	16	4	12	46	14	32
15	Protezare a membrelor inferioare	286	100	39	61	186	67	119
16	Ajutor permanent din partea altei persoane	1085	393	163	230	692	274	418
17	Altele	6514	1544	593	951	4970	1734	3236
18	Ccondiții obișnuite muncă, loc de muncă actual	4725	1380	622	758	3345	1493	1852
19	Adaptare loci muncă, incl.tehnologii, echipam. etc.	9821	2329	898	1431	7492	2540	4952
20	Muncă la domiciliu	5305	1284	437	847	4021	1317	2704
21	Orientare profesională	6309	1257	424	833	5052	1579	3473
22	Suport/asistare la angajarea în câmpul muncii	7636	1503	472	1031	6133	1861	4272
23	Reabilitare profesională	1264	263	94	169	1001	357	644
24	Activitate de muncă în condiții obișnuite	5201	1061	361	700	4140	1377	2763
25	Întreprindere specializată	270	54	16	38	216	55	161
26	Încadrarea în muncă la angajatorul unde a avut loc accidentul de muncă/boală profesională	3	2	0	2	1	0	1
27	Formare profesională	2398	439	138	301	1959	610	1349
28	Altele	20896	4888	1761	3127	16008	5589	10419
29	Îngrijire la domiciliu	1186	403	164	239	783	286	497
30	Asistență personală	3465	1215	481	734	2250	846	1404
31	Plasament familial	80	36	14	22	44	19	25
32	Centru de zi	103	22	11	11	81	31	50
33	Casă comunitară	55	18	7	11	37	18	19
34	Echipă mobilă	3198	1025	412	613	2173	818	1355
35	Centru de plasament temporar	84	24	12	12	60	27	33
36	Respiro	515	169	76	93	346	126	220
37	Reutilizarea/adaptarea încăperii de locuit	199	65	23	42	134	49	85
38	Altele(reabilitarea sanatorială)	6944	1653	604	1049	5291	1842	3449
39	Educația în instituția de învățământ	365	18	9	9	347	138	209
40	Program individual de educație fizică	447	23	12	11	424	176	248
41	Sisteme auditive individuale, sisteme auditive de învățare în grup, sisteme de amplificare	9	1	0	1	8	5	3
42	Consil. și asistență psihologică, terapie psiholog,	189	12	6	6	177	67	110
43	Centru resurse educ. Incluz. instituția de învăț.	5	1	0	1	4	4	0
44	Serviciul de Asistență Psihopedagogică	136	5	2	3	131	49	82
45	Literatură în varianta sonoră	4	0	0	0	4	1	3
46	Consiliere și asistență psihopedagogică	11	0	0	0	11	3	8
47	Translare limbaj mimico-gestual /limbaj. semnelor	17	2	1	1	15	9	6
48	Adaptare acces. și spațiu inter.al instit. de învăț.	60	2	2	0	58	24	34
49	Materiale didactice și instructive în sistemul Braille	14	0	0	0	14	4	10
50	Consiliere și asistență logopedică	44	4	2	2	40	12	28
51	Învățământ la distanță	26	1	0	1	25	9	16
52	Învățământ la domiciliu	21	0	0	0	21	8	13
53	Învățământ programi-tip cu abordări individual.	21	1	0	1	20	7	13
54	Asistență în învățare, cadru didactic de sprijin	17	1	0	1	16	8	8
55	Consiliere și assist. Psihopedag.(surdopedagog)	16	2	1	1	14	8	6
56	Altle	32	1	1	0	31	17	14
	Total	250962	61054	22545	38509	189908	66028	123880

În perioada a.2022 echipele din cadrul Serviciului pentru determinarea gradului de dizabilitate au eliberat persoanelor adulte, care au fost recunoscute cu dizabilități (primar și repetat) în total 250 962 de recomandări în Programele individuale de reabilitare și incluziune socială (anexă la Certificatul de dizabilitate), inclusiv:

În categoria Recomandări de asistență și reabilitare medicală: în 41526 de cazuri a fost recomandat Tratament și supraveghere la medicul de familie și în 41552 cazuri - Tratament și supraveghere la specialist de profil; în 28709 cazuri – au fost oferite recomandații de Reabilitare medicală și în 16632 cazuri – Kinetoterapie, la 786 persoane au fost recomandate Îngrijirile paliative, la 12096 persoane a fost recomandată Psihoterapia, Endoprotezarea – la 2437 persoane cu dizabilități.

Totodată, în categoria Recomandări de muncă și activitate profesională au fost oferite următoarele recomandări: în 9821 cazuri - Adaptarea locului de muncă, inclusiv tehnologii, echipamente etc.; Muncă la domiciliu – în 5305 cazuri; Suport/asistare la angajarea în câmpul muncii la 7636 persoane, Orientare profesională – 6309 persoane, Reabilitare profesională - în 1264 cazuri, Formare profesională - la 2398 persoane cu dizabilități.

Recomandările de servicii sociale oferite persoanelor cu dizabilități sunt: la 1186 persoane - Ingrijiri medicale la domiciliu; Asistență personală – la 3465 persoane, Plasament familial a fost recomandat la 80 persoane, în 3198 cazuri a fost recomandată Echipa mobilă, Centru de plasament temporar la 84 persoane și la 515 a fost recomandat Respiro.

Recomandări pentru procesul educațional (pentru copii și persoane adulte aflate în proces de instruire) sunt următoarele: Adaptarea accesului și spațiului interior al instituției de învățământ a fost recomandat la 60 de persoane cu dizabilități, Serviciul de Asistență Psihopedagogică la 136 persoane și la 365 persoane a fost recomandat Educația în instituția de învățământ, Program individual de educație fizică în 447 cazuri, Consiliere și asistență psihologică, terapie psihologică – la 189 persoane.

Tabelul nr. 2 Repartizarea persoanelor cu dizabilități, adulți, primari și repetați, după gradul de dizabilitate și unități administrativ-teritoriale, anul 2022

Unitatea administrativ-teritorială	Primari	inclusiv			Repețați	inclusiv		
		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu
ANENII NOI	269	43	108	118	1020	71	424	525
BASARABEASCA	124	30	43	51	301	32	123	146
BRICENI	187	33	69	85	624	58	240	326
BĂLȚI	316	37	144	135	1118	87	546	485
CAHUL	327	49	117	161	1016	90	342	584
CĂLĂRAȘI	254	31	95	128	931	70	364	497
CANTEMIR	185	34	72	79	546	40	226	280
CĂUȘENI	290	25	126	139	837	54	355	428
CEADÎR-LUNGA	172	27	52	93	763	50	204	509
CHIȘINĂU	1914	410	833	671	4954	606	2064	2284
CIMIȘLIA	165	40	58	67	412	58	185	169
COMRAT	182	35	71	76	732	70	212	450
CRIULENI	249	40	92	117	661	56	256	349
DONDUȘENI	151	29	67	55	423	47	190	186
DROCHIA	253	34	103	116	846	69	282	495
DUBĂSARI	110	17	48	45	329	24	135	170
EDINEȚ	216	45	86	85	893	77	452	364
FĂLEȘTI	318	47	146	125	894	75	348	471
FLOREȘTI	334	39	132	163	1243	84	450	709

Unitatea administrativ-teritorială	Primari	inclusiv			Repetati	inclusiv		
		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu
GLODENI	210	40	88	82	589	63	229	297
HÎNCEȘTI	330	58	133	139	996	117	381	498
IALOVENI	339	66	132	141	968	110	384	474
LEOVA	175	32	71	72	490	55	177	258
NISPORENI	202	47	72	83	545	72	198	275
OCNIȚA	183	31	57	95	680	66	255	359
ORHEI	380	66	162	152	1306	113	505	688
REZINA	179	31	64	84	559	64	179	316
RÎȘCANI	210	39	77	94	704	85	273	346
SÎNGEREI	352	65	123	164	1355	87	533	735
SOROCA	318	62	115	141	1105	123	345	637
ȘOLDĂNEȘTI	171	35	76	60	560	75	182	303
STRĂȘENI	298	44	140	114	964	88	353	523
ȘTEFAN VODĂ	165	22	74	69	519	40	206	273
TARACLIA	134	15	52	67	491	48	129	314
TELENEȘTI	250	41	100	109	918	81	349	488
UNGHENI	423	66	179	178	1225	125	440	660
VULCĂNEȘTI	56	8	28	20	226	25	81	120
STÎNGA NISTRULUI	10391	1813	4205	4373	32743	3155	12597	16991
TOTAL REP. MOLDOVA	10476	1830	4243	4403	32867	3164	12650	17053
INCL. DE SEX FEMININ	4417	777	1547	2093	14079	1138	4840	8101

Analiza dizabilității primare și repetate în aspect administrativ-teritorial denotă următoarele: cele mai multe persoane cu dizabilități în anul 2022 sunt licuitori ai municipiului Chișinău – 6868 persoane, inclusiv 5948 sunt locuitori urbani și 920 – rurali; locul 2 în această ordine de idei este deținut de raul Sîngerei- 1707 persoane , inclusiv 326 - urbani și 1381– rurali, urmat de raioanele Orhei – 1686 persoane (415 – urbani, 1271 – rurali), Ungheni – 1648 cazuri (531– urbani, 1117–rurali), Florești – 1577 cazuri (359-urbani, 1218 – rurali).

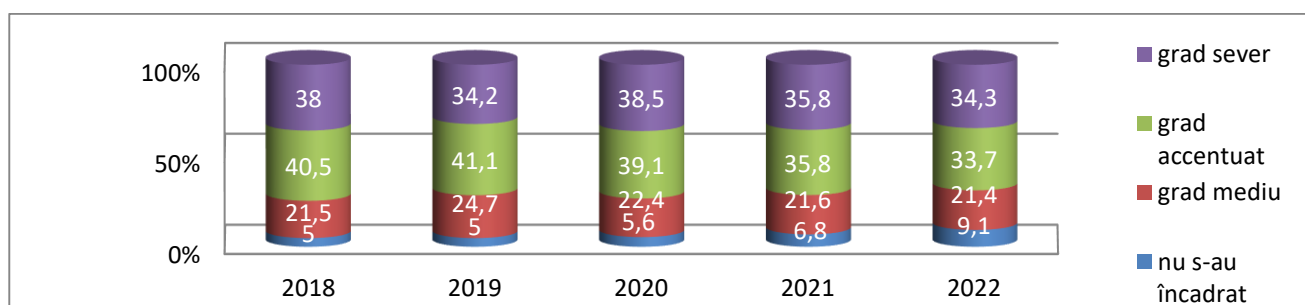
La polul opus al clasamentului se amplasează raioanele: Vulcănești – 282 persoane, dintre care 179 sunt din mediu urban și 103 din mediu rural), Basarabeasca – 425 cazuri, inclusiv 178 –locuitori urbani și 247– locuitori rurali, Dubăsari – 439 cazuri (15 – urbani, 424 - rurali, Dondușeni – 574 persoane (123– urbani, 451 – rurali), Cimișlia – 577 persoane (123 - urbani, 454 – rurali). Totodată 209 de persoane sunt din localitățile din stînga Nistrului, dintre care 169 sunt locuitori urbani și 40 – locuitori rurali.

Dizabilitatea primară la copii de vîrsta de pînă la 17 ani, 11 luni și 29 zile

În anul 2022 au fost expertizate primar 1768 persoane de 0-17 ani 11 luni 29 zile (a.2021-1585 copii), dintre care au fost recunoscute persoane cu dizabilități 1583 copii (a.2021-1478 persoane). Nu s-au încadrat în grad de dizabilitate – 185 copii (a.2021- 107).

Analiza comparativă a structurii dizabilității primare la persoane 0-18 ani în anii 2021-2022 denotă diminuarea cu 3,7% a ponderii persoanelor recunoscute primar cu grad de dizabilitate de la 93,2% pînă la 89,5% și, respectiv, creșterea ponderii procentuale a persoanelor neîncadrate în grad de dizabilitate de la 6,8% în a.2021 pînă la 9,1% în anul 2022.

Diagrama nr.14 Structura dizabilității primare la copii de 0-18 ani după grade de dizabilitate, %

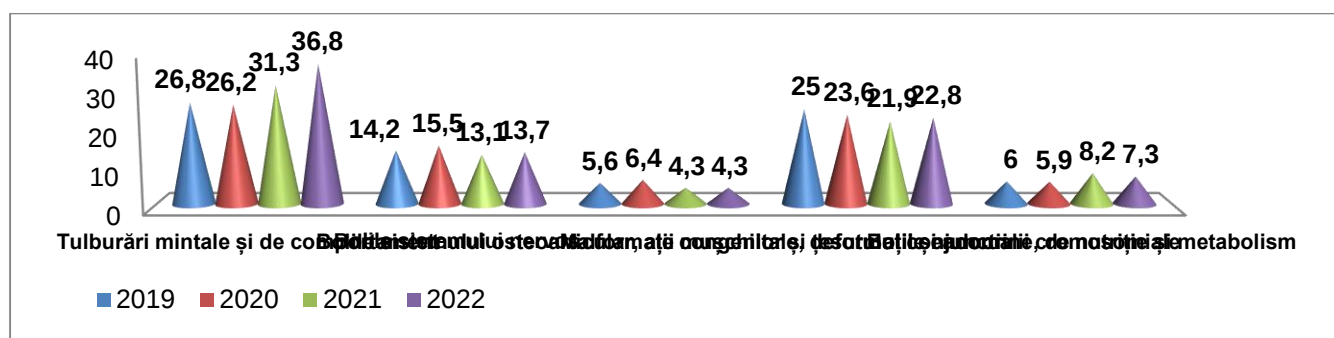
Analiza datelor statistice cu referire la repartizarea pe grade a copiilor recunoscuți cu dizabilitate în perioada anilor 2018-2022 scoate în evidență tendința de micșorare a ponderii gradului accentuat de la 40,5% în anul 2018 până la 33,7% în anul 2022. Ponderele gradului mediu de dizabilitate, după creșterea în anii 2018-2019 de la 21,5% la 24,7%, în anul 2020-2021 a scăzut cu 2,3%-0,8%, tendința de descreștere păstrându-se și în anul 2022 micșorându-se până la 21,4%. În aceeași perioadă se determină o micșorare procentuală a gradului sever de dizabilitate de la 38,% în 2018 la 34,2% în anul 2019, iar în a.2020 se determina creșterea până la 38,5% și micșorarea cu 2,7% în a.2021. În anul de referință ponderea gradului sever a scăzut pînă la 34,3%.

În structura dizabilității primare conform vârstei predomină segmentul de 7 – 15 ani 11 luni 29 zile – 39,7%. Totodată, rămâne semnificativ și segmentul de vîrstă de 3-6 ani 11 luni 29 zile – 33,5%. Distribuția dizabilității primare după mediul de trai este de 673 (42,5%) copii din mediul urban (a.2021 – 591 copii), unde predominant este gradul sever - 308 copii (45,8%), gradul accentuat – 213 copii (31,6%), gradul mediu – 152 copii (22,6%); din sectorul rural 910 copii (60%) (a.2021 – 887 copii), preponderent este gradul accentuat- 383 copii (42,1%), urmat de gradul sever 299 copii (32,9%) și mediu – 228 copii (25,1%).

Gradul sever (315/55,2%) și gradul accentuat (182/31,9%) predomină în tulburări mintale și de comportament – 571 cazuri; iar cel sever (112/31,6%) și gradul mediu (142/40,1%) în malformații congenitale, deformații și anomalii cromosomiale – 354 cazuri.

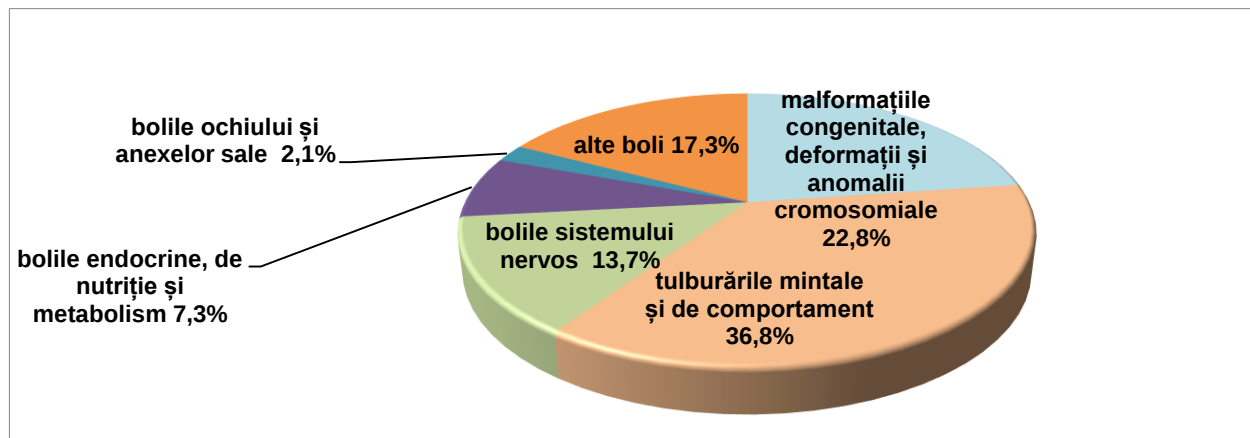
Pentru segmentul de vîrstă de 0-2 ani 11 luni 29 zile predominante sunt malformații congenitale, deformații și anomalii cromosomiale – 199 cazuri (562%); pentru segmentul 3-6 ani 11 luni 29 zile, 7-15 ani 11 luni 29 zile, precum și 16-17 ani 11 luni 29 zile – tulburările mintale și de comportament – 298 cazuri (52,2%), 230 cazuri (40,3%); și, respectiv - 23 cazuri (4,0%).

Diagr.15 Structura dizabilității primare conform nozologiilor predominante, copii, aa.2019-2022, %

În dependență de nozologia, în baza căreia s-a stabilit dizabilitatea primară în aa. 2020-2022, predomină tulburările mintale și de comportament, ponderea cărora denotă o creștere semnificativă cu 5,5% în anul 2022. Ponderea Bolilor endocrine, de nutriție și de metabolism în anul de raportare a scăzut cu 0,9%, în anii 2018-2020 menținându-se aproximativ la același nivel – 5,9-6,1%. Ponderea Bolilor sistemului nervos a crescut cu 0,6%, Malformații congenitale, deformații și anomalii cromosomiale în anul 2022 a crescut cu 0,9%, iar a Bolilor sistemului osteoarticular, ale mușchilor și țesutului conjunctiv - au rămas la același nivel.

Diagrama nr.16 Structura dizabilității primare conform nozologiilor predominante la copii, a.2022

În anul 2022- I loc le revine tulburărilor mintale și de comportament 571/ cazuri, inclusiv- retard mental – 256 cazuri, dintre care 167 cazuri (65,2%) revin categoriei de vârstă 7-15 ani 11 luni 29 zile.

Pe locul II s-au plasat malformațiile congenitale deformațiile și anomaliile cromosomiale –354 cazuri, inclusiv malformații congenitale ale aparatului circulator - 109 cazuri (30,8%), din care 54,1% revine segmentului de vârstă 0-2 ani 11 luni 29 zile.

Locul III revine patologiilor sistemului nervos – 213 cazuri, inclusiv paralizia cerebrală infantilă - 52 cazuri (24,4%).

Pe locul IV se plasează Bolile endocrine, de nutriție și metabolism – 113 (7,3%) cazuri, inclusiv diabetul zaharat 92 cazuri (81,4%), urmate de patologiile sistemului osteo-articular, mușchilor și țesutului conjunctiv – 67 (4,3%) cazuri, Tumori - 50 (3,2%) cazuri, bolile ochiului și anexelor sale – 33 cazuri (2,1%), care duc la grad accentuat în 48,5%.

Analiza dizabilității la copii 0-18 ani (locuitori urbani și rurali, primari) după tipurile de afectări în anii 2020-2022 denotă următoarele:

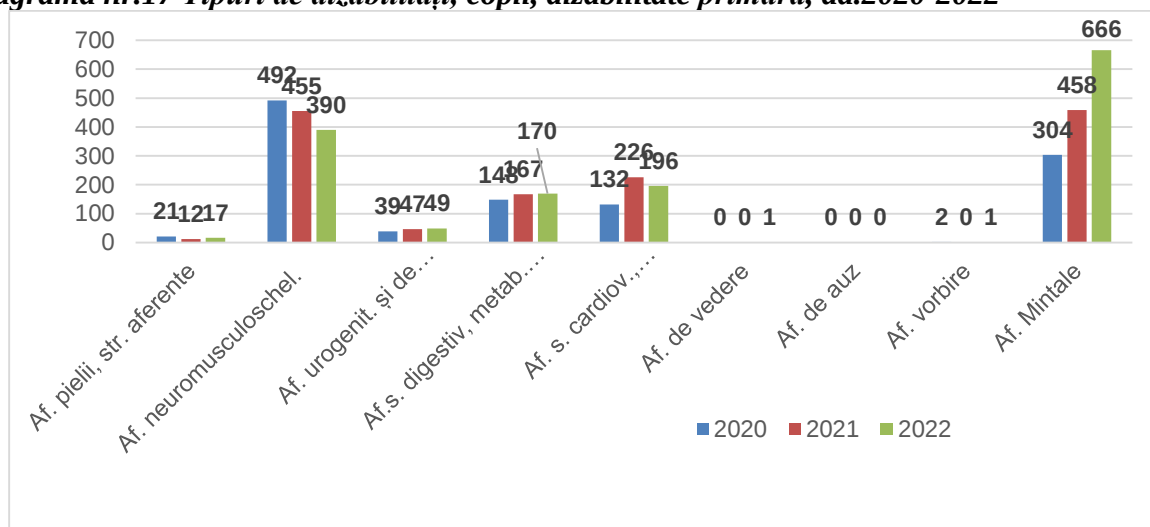
- pe I loc se plasează Afectările mintale (666 copii), care înregistrează o creștere considerabilă cu 50% în anul 2021 comparativ cu anul 2020, iar în anul 2022, comparativ cu același an - cu 119%.

- pe locul II se află Afectările neuromusculoscheletice și ale mișcărilor aferente care au tendința de descreștere de la 492 în a.2020 pîna la 390 în a.2022.

- pe locul III - Afectările sistemelor cardiovascular, hematologic, imunitar și respirator. În a.2020 acest tip de afectări a fost stabilit la 132 persoane, în a.2021 fiind în descreștere cu 94 persoane, iar în a.2022 majorându-se pîna la 196 persoane.

- locul IV este ocupat de Afectările sistemelor digestiv, metabolic și endocrin, în număr de 170 copii în a.2022, 167 în 2021, fiind în creștere cu 22 persoane comparativ cu a.2020.

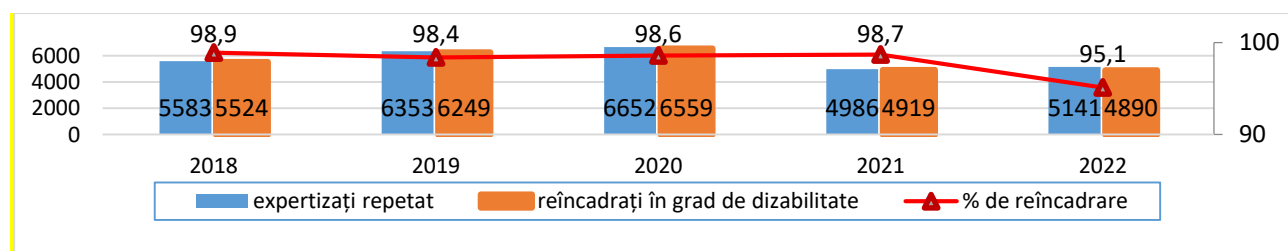
Diagrama nr.17 Tipuri de dizabilități, copii, dizabilitate primară, aa.2020-2022

Dizabilitatea repetată la copii de vîrstă 0-17 ani 11 luni 29 zile

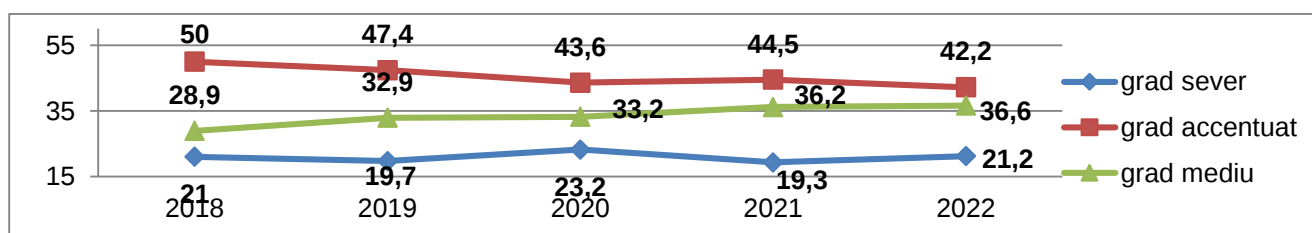
În anul 2022 au fost expertizați repetat 5141 copii (a.2021 – 4986). Grad de dizabilitate a fost stabilit repetat în 4890 cazuri (a.2021 – 4919). De menționat, că ponderea persoanelor reîncadrate în grade de dizabilitate în perioada anilor 2018-2021 s-a menținut relativ la același nivel – 98,4% - 98,9%, cu o micșorare ușoară în anul 2022, ajungînd la nivelul de 95,1%.

Diagrama nr. 18 Dizabilitatea repetată, vîrsta de 0-17 ani 11 luni 29 zile, aa.2018-2022

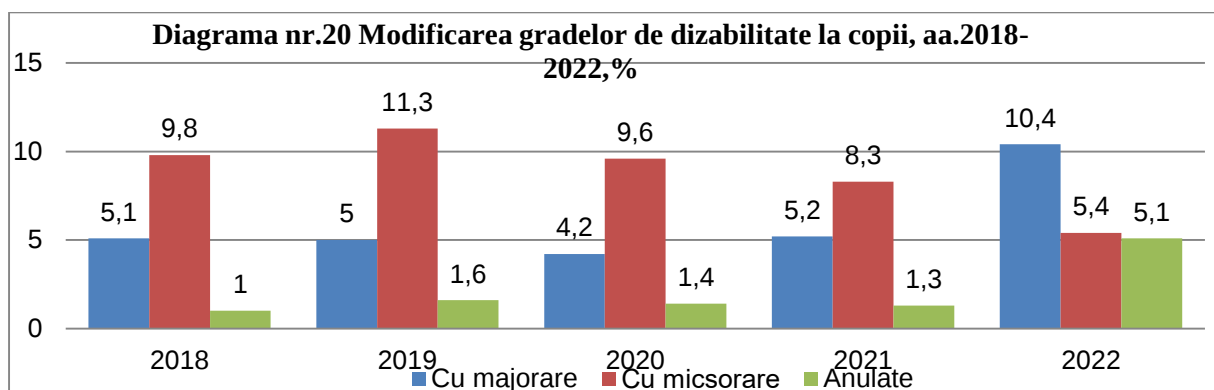

Distribuția dizabilității repetate după mediul de trai: din mediul urban - 1766 (36,1%) copii, inclusiv încadrați în grad sever - 455 copii (25,7%), grad accentuat - 750 copii (42,5%), grad mediu - 561 copii (31,8%); din sectorul rural - 3124 copii (63,9%), cu grad sever - 580 copii (18,5%), grad accentuat - 1313 copii (42,0%), și mediu - 1231 copii (39,4%).

Diagrama nr. 19 Structura gradelor de dizabilitate repetată, copii, a.2018-2022, în %

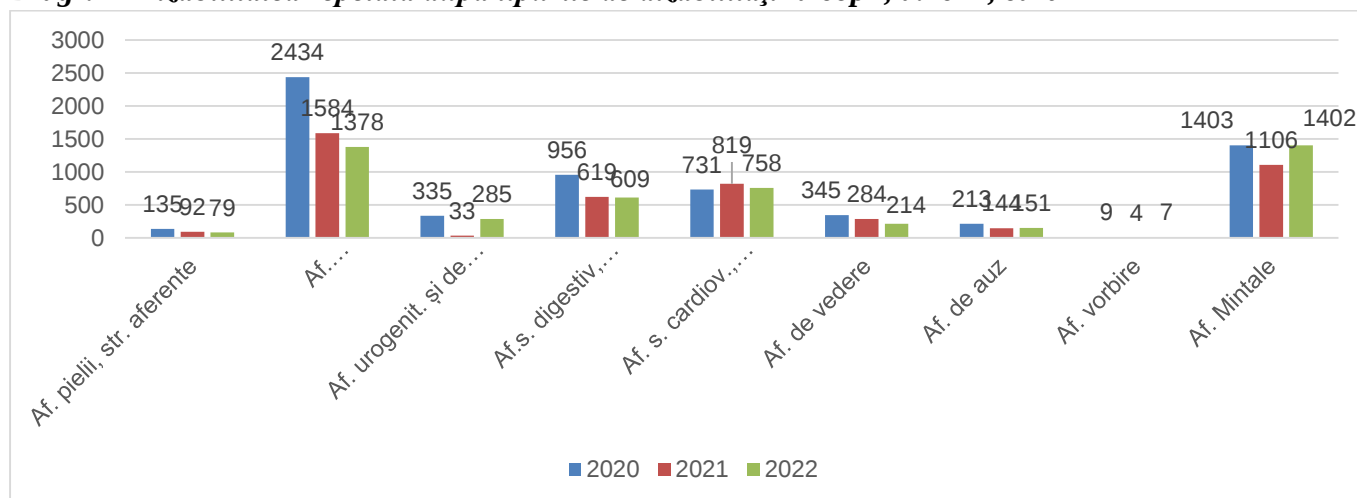

Menționăm, că în anul 2022, comparativ cu a.2021, ponderea gradului accentuat s-a micșorat cu 2,3%, iar a gradului mediu a crescut - cu 0,4% și respectiv cu 1,9% a gradului sever.

Pe parcursul anului 2022 în categoria copiilor în vârstă de 0 – 17 ani 11 luni 29 zile în total au fost 1023 modificări de grad (a.2021 – 738), inclusiv cu majorare în 507 cazuri, sau 10,4% (a.2021 – 258/5,2%), cu micșorare – 265 cazuri – 5,4% (a.2021 - 413/8,3%) și anulate 251 cazuri/ 5,1%, (a.2021 – 67/1,3%).

Diagr.21 Dizabilitatea repetată după tipurile de dizabilități la copii, a.2022, cazuri

Analiza dizabilității copiilor în vârstă de 0 – 17 ani 11 luni 29 zile după tipurile de afectări (locuitori urbani și rurali, repetați) în anul 2022 denotă următoarele:

- pe I loc se află Afectările mintale – 1402 copii în a.2022, la aceas nivel cu a.2020.
- pe locul II se plasează Afectările neuromusculoscheletice și ale mișcărilor aferente, unde se observa tendinta de descreștere a numărului copiilor de la 2434 în a.2020 pîna la 1378 în a.2022.
- pe locul III se află Afectările sistemelor cardiovascular, hematologic, imunitar și respirator – 758 copii în a.2022, în descreștere cu 61 copii comparativ cu a.2021.

De menționat, că categoria persoanelor cu dizabilități repetate din rândul copiilor 0-18 ani, locuitori ai localităților rurale constituie 62,3% din toate tipurile de dizabilități.

**Tabelul nr.14 Recomandări din Programul individual de reabilitare și incluziune socială, la copii
în perioada anului 2022**

N/ O	Recomandări	Total recoman dat (primar repetat)	Caz primar			Caz repetat		
			Total	recomandat		Total	recomandat	
				urban	rural		urban	rural
1	Tratament și supraveghere la medicul de familie	6232	1509	650	859	4723	1717	3006
2	Kinetoterapie	2334	521	236	285	1813	700	1113
3	Reabilitare medicală	6150	1485	639	846	4665	1702	2963
4	Îngrijiri paliative	3	1	1	0	2		1
5	Mijloace asistive	431	77	33	44	354	135	219
6	Protezare auditivă	127	33	15	18	94	33	61
7	Protezare a membrelor superioare	7	1	1	0	6	1	5
8	Endoprotezare	8	1	0	1	7	2	5
9	Tratament și supraveghere la specialist de profil	6227	1509	646	863	4718	1718	3000
10	Psihoterapie	5530	1275	538	737	4255	1540	2715
11	Ingrijiri medicale la domiciliu medicală	35	18	9	9	17	7	10
12	Consumabile medicale	662	157	70	87	505	222	283
13	Intervenție timpurie	946	416	199	217	530	209	321
14	Protezare oculară	107	18	8	10	89	41	48
15	Protezare a membrelor inferioare	1	1	0	1	0	0	0
16	Ajutor permanent din partea altei persoane	332	141	67	74	191	68	123
17	Altele	4206	914	409	505	3292	1241	2051
18	Activ. muncă cond. obișnuite loc.muncă actual	4	1	0	1	3	0	3
19	Adapt. loc. muncă, incl. tehnologii, echipam.etc.	5	2	0	2	3	1	2
20	Muncă la domiciliu	3	3	1	2	0	0	
21	Orientare profesională	709	102	45	57	607	257	350
22	Suport/asistare la angajarea în câmpul muncii	3	3	1	2	0	0	0
23	Reabilitare profesională	0	0	0	0	0	0	0
24	Activitate de muncă în condiții obișnuite	0	0	0	0	0	0	0
25	Întreprindere specializată	0	0	0	0	0	0	0
26	Încadrarea în muncă la angajatorul unde a avut loc accidentul de muncă/boală profesională	0	0	0	0	0	0	0
27	Formare profesională	53	5	2	3	48	20	28
28	Altele	11	3	1	2	8	2	6
29	Îngrijire la domiciliu	24	9	4	5	15	7	8
30	Asistență personală	1104	451	240	211	653	304	349
31	Plasament familial	6	2	1		4	2	2
32	Centru de zi	95	60	30	30	35	0	35
33	Casă comunitară	1	1	0	1	0	0	
34	Echipă mobilă	116	28	9	19	88	41	47
35	Centru de plasament temporar	37	27	13	14	10	5	5
36	Respiro	672	269	152	117	403	194	209
37	Reutilizarea/adaptarea încăperii de locuit	4	1	1	0	3	2	1
38	Altele(reabilitarea sanatorială)	678	163	73	90	515	198	317
39	Educația în instituția de învățământ	5908	1281	548	733	4627	1676	2951
40	Program individual de educație fizică	5885	1280	550	730	4605	1672	2933
41	Sisteme auditive individuale, sisteme auditive de învățare în grup, sisteme de amplificare	131	36	19	17	95	41	54
42	Consiliere și asist. psihologică, terapie psihologică	5464	1188	511	677	4276	1555	2721
43	Centru de resurse pentru educație incluzivă din instituția de învățământ	2075	535	236	299	1540	521	1019

44	Serviciul de Asistență Psihopedagogică		702	311	391	1838	643	1195
45	Literatură în varianta sonoră	26	2	1	1	24	11	13
46	Consiliere și asistență psihopedagogică	285	45	19	26	240	102	138
47	Translare limbaj mimico-gestual/limbaj semnelor	9	0	0		9	3	6
48	Adaptarea accesului și spațiului interior al instituției de învățământ	750	154	66	88	596	247	349
49	Materiale didactice și instructive în sist. Braille	17	2	1	1	15	6	9
50	Consiliere și asistență logopedică	2603	726	323	403	1877	670	1207
51	Învățământ la distanță	10	2	1	1	8	3	5
52	Învățământ la domiciliu	31	7	3	4	24	6	18
53	Învățământ conform programului-tip cu abordări individualizate	2114	551	236	315	1563	543	1020
54	Asistență în învățare cadrului didactic de sprijin	2259	577	247	330	1682	572	1110
55	Consiliere, assist.psihopedagogică (surdopedagog)	158	31	15	16	127	50	77
56	Altle	270	216	100	116	54	24	30
	Total	67398	16542	7281	9261	50856	18715	32141

În perioada a.2022 Serviciul pentru determinarea gradului de dizabilitate a oferit copiilor de vîrsta 17 ani, 11 luni și 29 de zile, care au fost recunoscuți cu dizabilități (primar și repetat) în total 67398 de recomandări în Programele individuale de reabilitare și incluziune socială (anexă la Certificatul de dizabilitate), inclusiv:

În Categorie: Recomandări de asistență și reabilitare medicală: în 6232 de cazuri a fost recomandat Tratament și supraveghere la medicul de familie și în 6227 cazuri - Tratament și supraveghere la specialist de profil; în 6150 cazuri au fost oferite recomandări de Reabilitare medicală și în 2334 cazuri – Kinetoterapie, la 5530 persoane a fost recomandată Psihoterapia, la 946 copii – recomandată Intervenția timpurie și 431 cazuri - Mijloace asistive.

Totodată, în domeniul Recomandări de muncă și activitate profesională au fost oferite următoarele recomandări: în 23 cazuri - Adaptarea locului de muncă, inclusiv tehnologii, echipamente etc.; Orientare profesională – 395 persoane, Formare profesională – la 197 copii cu dizabilități;

Recomandările de servicii sociale oferite persoanelor cu dizabilități sunt: la 24 persoane - Ingrijiri medicale la domiciliu; Asistență personală – la 1104 persoane, Plasament familial a fost recomandat la 6 persoane, în 116 cazuri a fost recomandată Echipa mobilă, Centru de plasament temporar la 37 persoane și la 672 a fost recomandat Respiro.

În compartimentul Recomandări pentru procesul educațional (pentru copii și persoane adulte aflate în proces de instruire) au fost oferite următoarele recomandări: Consiliere și asistență psihologică, terapie psihologică – la 5464 copii, Educația în instituția de învățământ la 5908 copii, Program individual de educație fizică – în 5885 cazuri. Adaptarea accesului și spațiului interior al instituției de învățământ a fost recomandat la 750 de copii cu dizabilități, Consiliere și asistență logopedică - la 2603 copii, la 2259 copii a fost recomandată Asistență în învățare din partea cadrului didactic de sprijin, Serviciul de Asistență Psihopedagogică în 5080 cazuri și în 158 cazuri - Consiliere și asistență psihopedagogică.

Tabelul nr. 15 Repartizarea persoanelor cu dizabilități, copii până la 18 ani, primari și repetați, după gradul de dizabilitate și unități administrativ-teritoriale, anul 2022

Unitatea administrativ-teritorială	Primari	inclusiv			Repetăți	inclusiv		
		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu
ANENII NOI	46	13	23	10	125	26	58	41
BASARABEASCA	10	5	3	2	49	14	18	17
BRICENI	33	10	13	10	79	7	37	35
BĂLȚI	45	15	18	12	185	40	84	61
CAHUL	43	14	15	14	169	35	69	65
CĂLĂRAȘI	37	8	17	12	103	19	51	33
CANTEMIR	23	7	7	9	76	18	28	30
CĂUȘENI	50	14	18	18	134	25	59	50
CEADÎR-LUNGA	44	13	19	12	132	19	46	67
CHIȘINĂU	400	216	111	73	820	269	336	215
CIMIȘLIA	12	6	4	2	43	9	17	17
COMRAT	50	17	21	12	137	32	59	46
CRIULENI	37	13	12	12	95	17	46	32
DONDUȘENI	10	3	7	0	65	16	27	22
DROCHIA	29	13	12	4	121	19	52	50
DUBĂSARI	15	4	7	4	47	9	14	24
EDINEȚ	26	9	11	6	111	22	47	42
FĂLEȘTI	30	8	8	14	133	34	61	38
FLOREȘTI	38	10	18	10	169	34	63	72
GLODENI	26	12	6	8	106	22	42	42
HÎNCEȘTI	53	21	19	13	165	31	69	65
IALOVENI	50	15	21	14	175	36	96	43
LEOVA	15	5	7	3	73	14	32	27
NISPORENI	28	14	7	7	84	24	33	27
OCNIȚA	20	6	11	3	93	11	43	39
ORHEI	55	18	28	9	189	31	96	62
REZINA	35	14	14	7	68	10	32	26
RÎȘCANI	34	8	16	10	91	14	43	34
SÎNGEREI	50	17	23	10	177	31	61	85
SOROCA	33	12	13	8	137	18	53	66
ȘOLDĂNEȘTI	23	5	10	8	67	6	27	34
STRĂȘENI	27	6	15	6	156	18	70	68
ȘTI8EFAN VODĂ	26	10	8	8	105	18	35	52
TARACLIA	16	4	7	5	62	21	22	19
TELENEȘTI	34	14	13	7	127	30	47	50
UNGHENI	65	22	29	14	197	34	76	87
VULCĂNEȘTI	3	2		1	22	1	13	8
STÎNGA NISTRULUI	1572	603	592	377	4887	1034	2062	1791
TOTAL REP. MOLDOVA	1583	607	596	380	4890	1035	2063	1792
INCL. DE SEX FEMININ	600	197	239	164	1944	393	814	737

Cel mai mare număr de copii de pînă la 18 ani cu dizabilități primare și repetate, stabilite în 2022, sunt locuitori ai mun. Chișinău – 1220 persoane, urmat de rîul Ungheni – 262 persoane, rîul Orhei – 244 copii, mun.Bălți – 230 copii, Sîngerei – 227 copii, Ialoveni - 225, Hîncești - 218 copii, Cahul – 212 copii, Florești - 208 copii, Comrat - 187 copii cu dizabilități.

Cel mai mic număr de copii, cărora au fost determinate grade de dizabilități în perioada de raportare sunt teritoriile din stînga Nistrului – 14 copii, raioanele Vulcănești – 26 copii, Cimișlia – 55 copii, Basarabeasca – 59 persoane de pînă la 18 ani, Dubăsari – 62 copii, Dondușeni - 75 copii, Taraclia - 78 copii, Leova - cu 88 copii, Șoldănești – 90 persoane.

Activitatea Serviciilor de control al determinării gradului de dizabilitate

Pe parcursul anului 2022 Serviciul de control al determinării gradului de dizabilitate a examinat repetat dosarele a 2744 persoane (a.2021 – 2823), dintre care în vîrsta aptă de muncă – 2265 persoane (a.2021 – 2518), vîrsta pensionară – 174 persoane (a.2021 – 137) și copii – 305 persoane (a.2021 – 168).

Tabelul nr. 18 Modificarea gradelor de dizabilitate în mod de recurs și control, aa. 2019-2022

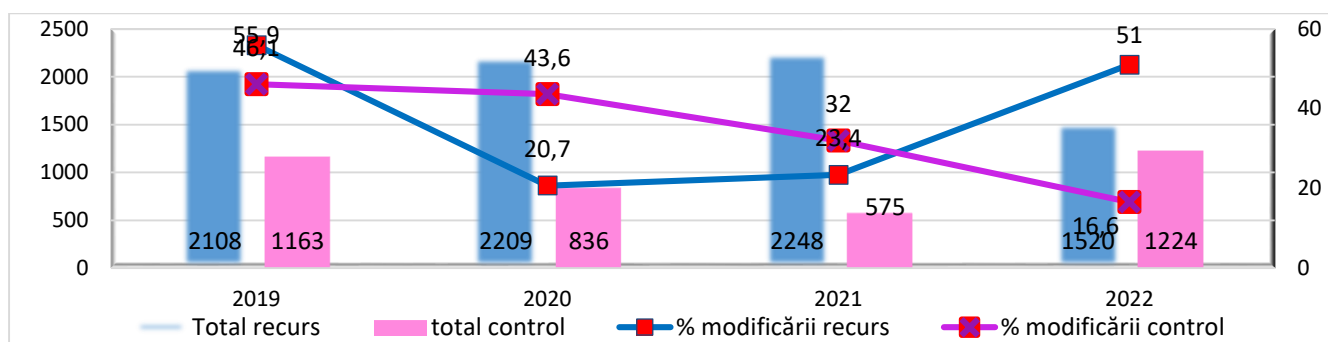
	2019		2020		2021		2022	
	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
Total expertizate	3271	100	3045	100	2823	100	2744	100
Total expertizate în mod de recurs	2108	64,4	2209	72,5	2251	79,7	1520	55.4
Din ele decizii de modificare, inclusiv:	1179	55,9	965	43,7	1176	52,2	616	40,5
- Cu majorare	663	56,2	473	49,0	523	44,6	599	97,2
- Cu micșorare	6	0,5	4	0,4	4	0,3	5	0,8
- Cu confirmarea anulării	510	43,3	488	50,6	648	55,1	12	1,9
Total expertizate în mod de control	1163	35,6	836	27,5	572	20,3	1224	44.6
Din ele decizii de modificare, inclusiv:	536	46,1	173	20,7	222	38,8	175	14,3
- Cu majorare	35	6,5	23	13,3	14	6,3	60	34,3
- Cu micșorare	212	39,6	99	57,2	144	64,9	63	36,0
- Cu confirmarea anulării	289	53,9	51	29,6	64	28,8	52	29,7

În mod de recurs au fost expertizate repetat - 1520 persoane, deciziile fiind modificate în 616 cazuri (40,5%), dintre care grad majorat – 599 cazuri, micșorat – 5 cazuri și menținută decizia de anulare a gradului de dizabilitate în 12 cazuri.

În mod de control au fost examinate 1224 persoane, comparativ cu anul 2021 – 572 persoane, deciziile modificate în 175 cazuri (14,3%), dintre care grad majorat – 60 cazuri, micșorat – 63 cazuri și menținută decizia de anulare a gradului de dizabilitate în 52 cazuri.

Analiza activității Serviciilor de control al determinării gradului de dizabilitate în anii 2019 - 2022 denotă o tendință de majorare a numărului de dosare, examinate în mod de recurs: de la 2108 dosare în 2019 examinate, pînă la în 2209 în a. 2020 și respectiv 2248 în a.2021, iar în 2022 numărul de contestații a scăzut cu 728 dosare, pînă la 1520 cazuri.

Diagrama nr.22 Ponderea modificării gradelor de dizabilitate, examinate în mod de recurs și de control, aa.2019-2022

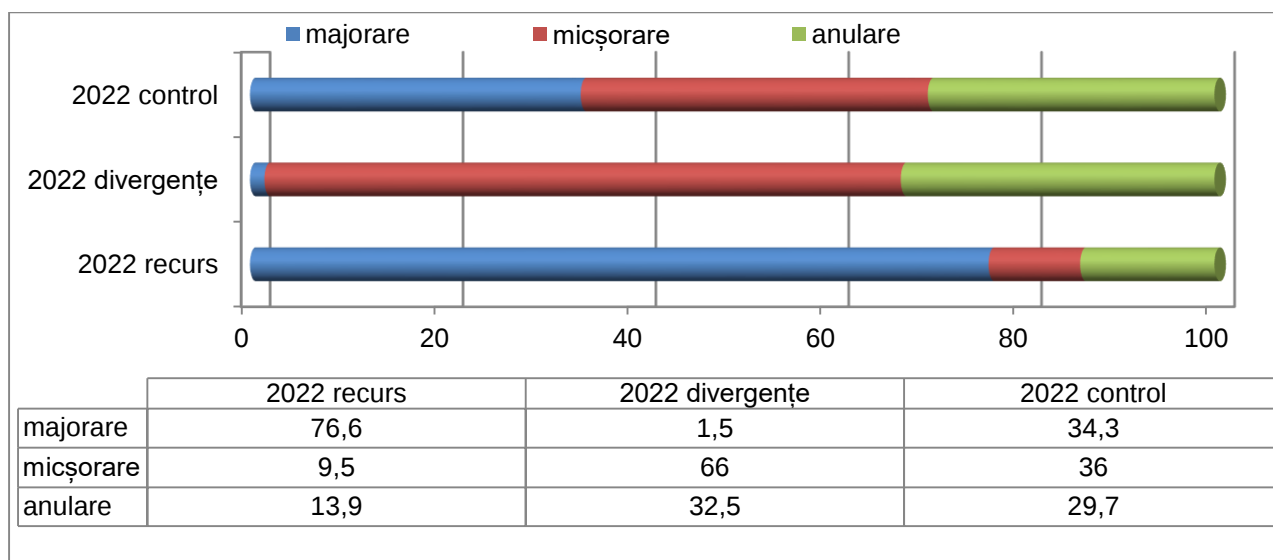

Comparînd numărul de dosare, examinate în mod de control – se înregistrează un trend invers celui precedent: după micșorarea cu 100% a numărului de dosare examinate de la 1163 cazuri în 2019 cu reducere până la 836 în a.2020 și doar 575 în a. 2021, în anul de raportare în mod de control intern au fost examinate repetat 1224 dosare.

În a.2019 ponderea modificării gradelor de dizabilitate în mod de recurs este de 55,9% cu scădere considerabilă cu 35,2% în a.2020, iar în a.2021 se înregistrează o creștere ușoară cu 2,7%, continuînd s-ă crească considerabil pînă la 51% în a.2022.

Totodată se înregistrează tendința de micșorare a ponderii modificării gradelor de dizabilitate în mod de control, de la 45,1% în anul 2019, în anul 2020 atîngînd nivelul de 32%, iar în a.2022 se micșorează semnificativ - pînă la 16,6%.

Diagr. nr.23 Modificarea gradelor de dizabilitate în mod de recurs, urmare divergenței și în mod de control, a. 2022, %

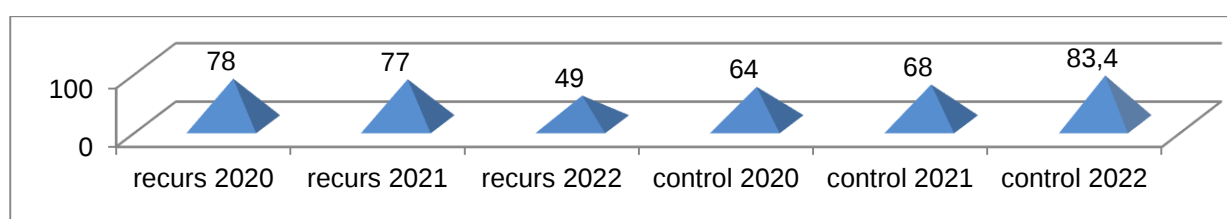
Analiza rezultatelor examinării repetate a dosarelor în mod de recurs și în mod de control denotă următoarele: ponderea modificării gradelor de dizabilitate în mod de recurs în anii 2020 și 2021 au înregistrat aceleași valori – cu majorare 99,2%, cu micșorare – 0,8%, anulate - 0%. În anul 2022 au fost anulate 2%, modificate cu micșorare 0,8% - similar cu anii precedenți, cu majorare – s-a micșorat cu 2%, ajungînd la 97,2%.

Modificarea gradelor de către serviciul de control după examinarea repetată a dosarelor în mod de control a demonstrat o dinamică spectaculoasă. Astfel, modificarea

gradelor cu anularea acestora a crescut de la 0 în anul 2020, la 0,6% în anul 2021 și pînă la 29,7% în anul de raportare. Ponderea modificării gradelor de dizabilitate cu micșorare a crescut în a.2021 cu 9,5% comparativ cu a.2020 și s-a micșorat considerabil în anul 2022 (cu 54,6%) de la 90,6 % pînă la 36,0%. Și ponderea modificării cu majorare a gradelor de dizabilitate a suportat o creștere considerabilă în anul 2022, comparativ cu a. 2021 (de la 8,8% la 34,3%).

Schimbările descrise ale indicatorilor se explică prin creșterea competențelor experților din cadrul Serviciului de determinare a gradului de dizabilitate, precum și prin modul aleator de transmitere a dosarelor prin SIDDICM, pentru examinarea acestora în mod de control intern, care în anii precedenți era imposibil de realizat.

Diagrama nr.24 Ponderea confirmării gradelor de dizabilitate din total dosare examinate în mod de recurs și de control, %, aa.2020-2022

Analiza comparativă a ponderii confirmării gradelor din total dosare examinate repetat în mod de recurs și în mod de control în anii 2020-2022 scoate în evidență trendul de scadere a acestui indicator în mod de recurs de la 78% în a.2020 (77% în a. 2021) la 49% în a.2022, iar ponderea confirmării gradelor în mod de control în perioada de referință are o tendință inversă - de creștere de la 64% la 83,4%.

Acest lucru poate fi explicat prin creșterea nivelului de cunoștințe și a competenței în domeniu a experților din cadrul Serviciului de determinare a gradului de dizabilitate.

Activitatea Structurilor teritoriale ale Consiliului în perioada anului 2022

În anul 2022 în cadrul Structurilor teritoriale ale Consiliului s-au adresat 59877 persoane, inclusiv 8983 copii și 50894 adulți, dintre care 54771 persoane - pentru depunerea dosarelor pentru determinarea gradului de dizabilitate, 2506 persoane pentru depunerea cererilor de dezacord, 282 cereri pentru eliberarea duplicatelor certificatelor de încadrare în grad de dizabilitate, cu alte solicitări – 697 persoane.

Din rîndul persoanelor, care s-au adresat la Structurile teritoriale - au solicitat determinarea dizabilității 46526 adulți, inclusiv 20084 femei și 26442 bărbați, precum și 8245 copii.

Activitatea Biroului de înregistrare și arhivare

Pe parcursul anului 2022 Biroul de înregistrare și arhivare a recepționat în format electronic de la Structurile teritoriale 48248 de Dosare privind determinarea gradului de dizabilitate și capacității de muncă la persoanele adulte și copii, repartizate aleatoriu prin Sistemul Informațional Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă și Sistemul Informațional Automatizat Asistență Socială către experții din cadrul Serviciului pentru determinarea gradului de dizabilitate.

În perioada de raportare de către Biroul de înregistrare și arhivare au fost expediate în diverse destinații scrisori obișnuite – 36, scrisori internaționale – 3, precum și 59061 scrisori recomandate, inclusiv și în adresa cetățenilor, conținând certificate de încadrare în grad de dizabilitate și programele individuale de reabilitare și incluziune socială, precum și copiile deciziilor privind controlul determinării gradului de dizabilitate persoanelor cărora li s-a determinat gradul de dizabilitate.

Pentru a recepționa personal de la oficiul central rezultatul expertizării s-au adresat 754 persoane, pentru a recepționa scrisorile reîntoarse de la oficiile poștale din motiv de nerecepționare s-au adresat 588 persoane la oficiul central și 965 la structurile teritoriale ale Consiliului.

În anul de raportare au fost invitate 978 persoane, care au solicitat prezența la procesul de determinare a gradului de dizabilitate, dintre care nu s-au prezentat 13 persoane. Concomitent 144 beneficiari, care au solicitat examinare în prezență, în cadrul convorbirii telefonice au afirmat că nu mai doresc să se prezinte din motive personale

Totodată, în anul 2022 - 379 persoane au solicitat eliberarea duplicatelor actelor emise, fiind eliberate 337 duplicate. În adresa Caselor Teritoriale de Asistență Socială, au fost expediate 110 de demersuri cu solicitări de expediere a copiilor cotoarelor certificatelor de încadrare în grad de dizabilitate și au fost expediate 107 de certificate de încadrare corectate.

Concluzii:

1. În anul 2022, comparativ cu anul 2021, numărul persoanelor cu dizabilități s-a micșorat cu 4868 (cu 2,9%), inclusiv în rândul persoanelor adulte – cu 5237 (3,4%), iar numărul copiilor cu dizabilități în vârstă de până la 18 ani s-a majorat cu 369 (3,4%).

2. În anul 2022, comparativ cu anul 2021, s-a micșorat cu 5% numărul persoanelor adulte încadrate în grad de dizabilitate, iar numărul copiilor, recunoscuți cu dizabilități s-a majorat cu 2%.

3. În anul de referință numărul total al persoanelor adulte și copii (primari și repetați) neîncadrați în grad de dizabilitate, comparativ cu anul 2021 s-a majorat de la 4,4% la 9%.

4. De menționat, că ponderea adulților neîncadrați în grad de dizabilitate în anul 2022, comparativ cu anul precedent, s-a majorat cu 2,1%, iar ponderea copiilor neîncadrați în grad de dizabilitate a suportat o creștere spectaculoasă: de la 2,6% în anul 2021 până la 21% în anul de raportare. Dinamica acestui indicator poate fi explicată prin respectarea mai riguroasă a criteriilor de determinare și actelor normative în domeniu, precum și prin modificarea procesului de supunere controlului intern – transmiterea aleatorie de către sistemul informational.

5. În anul 2022, comparativ cu anul 2021, în rândul persoanelor adulte cu dizabilități se constată o micșorare a ponderii dizabilității primare și repetate fără termen de reexaminare cu 0,2% și, respectiv - cu 4,3%.

6. Dizabilitatea pentru un termen de până la 18 ani a fost stabilită pentru 201 copii (a.2021-73), ce constituie 12,7% din 1583 persoane cu dizabilitate primară (a.2021- 1243) și pentru 1184 copii cu dizabilitate repetată (a.2021 –929) ce constituie 24,2% din 4890 persoane (a.2021 – 6559) încadrate repetat în grad de dizabilitate.

7. Incidența dizabilității primare la 100 000 locuitori în anul 2022 este de 365, comparativ cu anul 2021 (490), fiind în descreștere cu 125 la 100 mii locuitori.

8. În anul 2022 ponderea persoanelor din nou încadrate în grad de dizabilitate s-a micșorat – cu 1,7% comparativ cu anul 2021 (de la 97,4% până la 95,7%). De menționat, că în perioada anilor 2018-2022 a existat tendința de descreștere a ponderii persoanelor din nou încadrate în grad de dizabilitate de la 97,6% (a.2018) – la 95,7% în anul 2022.

9. În perioada a.2022 echipele din cadrul Serviciului pentru determinarea gradului de dizabilitate au eliberat persoanelor adulte, care au fost recunoscute cu dizabilități (primar și repetat) în total 250 962 de recomandări în Programele individuale de reabilitare și incluziune socială (anexă la Certificatul de dizabilitate)

10. Analiza comparativă a structurii dizabilității primare la persoane 0-18 ani în anii 2021-2022 denotă diminuarea cu 15% a ponderii persoanelor recunoscute primar cu grad de dizabilitate de la 93,2% până la 78,2% și creșterea ponderii procentuale a persoanelor neîncadrate în grad de dizabilitate de la 6,8% în a.2021 până la 21,8% în anul 2022.

11. În anul 2022 - I loc le revine tulburărilor mintale și de comportament 36,8%, pe locul II s-au plasat malformațiile congenitale deformațiile și anomaliile cromosomiale – 22,8%, Locul III revine patologiilor sistemului nervos – 13,7%, locul IV se plasează Bolile endocrine, de nutriție și metabolism – 7,3%, urmate de Tumori-73 (4,9%) cazuri, patologiile sistemului osteo-articular, mușchilor și țesutului conjunctiv – 64 (4,3%) cazuri.

12. Analiza dizabilității la copii 0-18 ani (locuitori urbani și rurali, primari) după tipurile de afectări în anii 2020-2022 denotă următoarele:

-pe I loc se plasează Afectările neuromusculoscheletice și ale mișcărilor aferente care au tendința de descreștere de la 492 în a.2020 până la 390 în a.2022.

-pe locul II se află Afectările sistemelor cardiovascular, hematologic, imunitar și respirator. În a.2020 -132 persoane ,în descreștere cu 94persoane în 2021,iar în a.2022 în creștere până la 196 persoane.

-pe locul III se află Afectările sistemelor digestiv, metabolic și endocrin – 170 persoane în a.2022, în creștere cu 22 persoane comparativ cu a.2021.

13. În anul 2022, comparativ cu anul 2021 numărul persoanelor expertizate repetat s-a micșorat - cu 19,9% și ponderea persoanelor reîncadrate în grad de dizabilitate s-a micșorat cu 20%. De menționat, că în anul 2022, comparativ cu anul 2021 s-a micșorat semnificativ procentul de reîncadrare cu 20,1% (de la 98.7% până la 78,6%).

14. Analiza numărului de contestații, examinate de către Serviciul de control al determinării gradului de dizabilitate în anii 2019-2022 denotă următoarele: după majorarea continuă a numărului de dosare, examinate în mod de recurs în aa. 2019 – 2021, s-a micșorat cu circa 33% în anul 2022, iar numărul de dosare supuse controlului intern – s-a majorat, comparativ cu anul 2020 – cu 32% și comparativ cu a. 2021 – respectiv cu 54%.

15. Analiza comparativă a ponderii confirmării gradelor din total dosare examinate repetat în mod de recurs și în mod de control în anii 2020-2022 scoate în evidență trendul de scadere a acestui indicator în mod de recurs de la 78% în a.2020 (77% în a. 2021) la 49% în a.2022, iar ponderea confirmării gradelor în mod de control în perioada de referință are o tendință inversă - de creștere de la 64% la 83,4%. Acest lucru poate fi

explicat prin creșterea nivelului de cunoștințe și a competenței în domeniu a experților din cadrul Serviciului de determinare a gradului de dizabilitate.

Perspective pentru anul 2023:

1. Finalizarea procesului de modificare a Fișei de trimitere la CNDDCM F-088/e, inițiat în anul 2022 în colaborare cu Comisiile de specialitate ale Ministerului Sănătății.
2. Revizuirea standardelor normative și metodologiilor utilizate în prezent pentru determinarea dizabilității în vederea ajustării sistemului actual de clasificare a dizabilității la cel internațional.
3. Inițierea creării Registrului electronic al persoanelor cu dizabilități din Republica Moldova.
4. Consolidarea Arhivei instituționale a Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă.
5. Formarea și perfecționarea profesională continuă a angajaților instituției.
6. Organizarea și participarea la activitățile științifice naționale și internaționale.